SOUTH AFR... LIBRARY 8 DEC 1954

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

No. 46—Vol.-LII

Friday, 3rd December, 1954

Registered at the G P O as a Newspaper

Price 6d.

❊

They are slaves who fear to speak
For the fallen and the weak:
They are slaves who will not choose
Hatred, scoffing and abuse,
Rather than in silence shrink
From the truth they needs must think.
They are slaves who dare not be
In the right with two or three."

—o—

"And sin, that which separates from God, which disobeys God, which cannot in that state correspond with God—this is Hell. Sin is simply apostasy from God, unbelief in God."

—**Drummond.**

❊

The Canon Collins Controversy—I

By C. W. M. GELL

TO the various political categories alleged to be active in South Africa a new one has recently been added—"the Collins' ultra-leftists. The phrase itself, at least the "ultra-left" part of it, derives from the leader of a small clique of Indian merchants, known as the South African Indian Organisation, whom Canon Collins met, discerned their concern with individual vested interests and rightly rejected in favour of the much more representative South African Indian Congress. The stigma of "ultra-leftism" laid upon him by a non-White was gratefully accepted by the Nationalist Afrikaans press, which was able to give it a semblance of verisimilitude not only by showing Canon Collins to have associated with and spoken sympathetically of "named" Communists,[1] but also by quoting his own remarks that the present danger in South Africa comes not from the insignificant Left but from the persistent attempts by Government, police and press to smear all liberals and other opponents of current race policy as "Communistic."

Not that the South African outcry against Collins has had much to do with what he actually said. Most of the noise in the editorial and correspondence columns of the press, as well as from public platforms, has been directed either at what he is (in the eyes of his detractors) or at the impossibility of arriving at a reasonable estimate of complex South African conditions after a visit of only eight weeks. Canon Collins has been called "a scholarly crank" by a cleric with no notable scholarly pretentions of his own, who from his comfortable Cape living has taunted Collins for "preferring the amenities of Amen Court to the difficulties of a missionary life in the *bundu.*" He has been accused by a leading Opposition politician who has been making conspicuous efforts to align his party's racial ethic more closely with that of the Nationalists, of "loosening the bonds of Commonwealth" and of being an exhibitionist who seeks publicity like a temperamental ballerina and hampers "the real fight against the Nationalists for the maintenance of White civilisation with justice to the non-Europeans. He has been called "an incomparable kafferboetie" (which in a less warped society would be a compliment, not a deadly insult) by a leading Afrikaans paper, a "slanderer" by another, "an outsider whose liberalism is not even in the kindergarden of realism" by a Methodist minister who seems to oppose theological liberalism on Barthian grounds as vehemently as he dislikes political liberalism for being "too naive, inept and sociologically stup.d," preaching (as he believes) a social gospel that too readily disintegrates into Godless humanism, and impotent before "the stark fact of man's inherent sinfulness;" "a tool of the Communists and symptom of a vicious movement (towards racial equality) that is sweeping the world and deserving only of complete and utter contempt" by a Nationalist politician who solemnly averred that "all the inventions throughout the ages have come from the Europeans;" while such epithets as "prejudiced, bigoted, biased, dogmatic, narrow-minded, pontificating, uninformed tourist" etc. were the regular stock-in-trade of writers to the press. All this vilification and vituperation endorses the comment of a magazine columnist who saw in it "the emotional resentment of a closed society" whom no one may criticise but whose inhabitants do not hesitate to air their views on racial or territorial affairs in Goa, the Gold Coast, Kenya and the Rhodesias. Personal abuse is a poor substitute for solid argument and, since most of his critics at the same time emphasised Collins' abysmal ignorance of South African conditions, it is remarkable that they did not hasten to expose the factual and other errors in what he actually said

With regard to the brevity of his visit, it is curious that no one, before he came, thought to warn the public that, no matter what conclusions he came to, they would be invalidated by his inexperience. It was common knowledge that he was invited out here by a Durban business man in the hope that that acquaintance with the country and its peoples would modify views he had publicly expressed in St. Paul's and elsewhere. Mr. Shave offered the Canon's fare "as an opportunity to educate Britain as to the facts of the case." It was agreed that he should "see for himself" and thereafter be free to state his findings.[2] Does anyone seriously doubt that, if he had recanted, withdrawn the gravamen of his charges and praised various aspects of our racial policies, he would have been congratulated for unusual perceptivity and for the clarity with which he had grasped the

Continued on page 553)

The
New India Assurance
Company Limited

Principal Controlling Officers:
Rustomjee (Pty.) Ltd.

74 VICTORIA STREET, DURBAN

Please note our change of address

As from the Ist October 1954
BAI JERBAI RUSTOMJEE TRUST BUILDING
First floor
140, Queen Street,
DURBAN, NATAL.

Telephone 2335. Telegrams 'BRADFORD'
P.O. Box 110
LUSAKA, NORTHERN RHODESIA

BRADFORD CLOTHING FACTORY

Direct Importers and Wholesale Merchants

Clothing Manufacturers
Proprietor RAMBHAI D. PATEL

Branch:
CITY STORE
Cairo Road, Lusaka

Always in Stock:
Piece Goods, Hosiery, Cutlery, Enamelware, Stationery, Drapery, Crockery, & Wool.

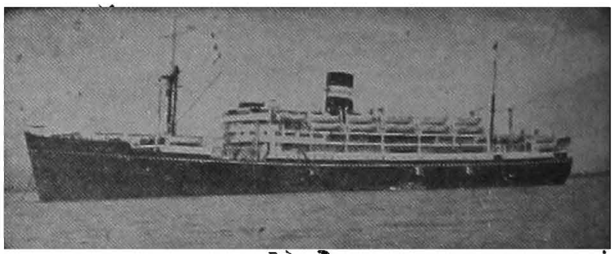

B. I. S. N. Co. Ltd.

S.S. Kampala arriving November 30. Sailing December 5. for Bombay

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow Fever innoculation requirements and obtain certificates from their nearest District Surgeon. Innoculation by and certificates from private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES : DURBAN TO BOMBAY

First Class	single	without food	£83—10—0
Second "	"	" "	55—0—0
Inter-Class	"	" "	37—0—0
Unberthed	(Deck)	without food	24—10—0

Muslim Special Food £11—10—0 Ordinary Food £4—17—6
Hindu Special Food £10—3—0 Ordinary Food £4—5—6

Bookings for 1st, 2nd, Inter-Class and Unberthed (Deck) can be effected by communication with us by telegram or letters.

Under no circumstances will unberthed passengers be permitted to keep on deck with them more than one bedding roll and one trunk for use during the voyage.

For further particulars apply to—
SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.
390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.
Tel. Add. "KARAMAT."

INDIAN OPINION

FRIDAY, 3RD DECEMBER, 1954

Mr. Strydom And South Africa's Future

WITH Dr. Malan's and Mr. Havenga's retirement and Mr. J. G. Strydom becoming the Prime Minister the last vestige of moderate element has been removed and the reins of South Africa has fallen in the hands of the extreme Nationalists. With Strydom, Swart, Louw and Verwoerd South Africa presents a formidable picture. The fate of the Africans in particular and the non-Europeans in general is sealed. One could perhaps almost say that the fate of South Africa is sealed For if it is believed that South Africa can live by crushing the bodies and souls of the non-European people it is the greatest mistake. Everything of course depends on the stand taken by the non-Europeans. They have a strong case, the whole civilised world is there to back them but above all they must have faith in the righteousness of their cause and in God. They need not lose their heads. They should leave that to the Government. They must prove by their actions that they are an innocent and harmless people seeking bare justice and human freedom, and for that they are prepared to stake their own lives without causing injury to anybody.

Our whole struggle is based on the highest moral principles of Truth and Non-violence. Even our slogans should not have the slightest tinge of the spirit of violence in them The following words of Mahatma Gandhi are worth remembering:

> "If we follow the law of Love, we shall not bear any hatred towards the irreligious brother. On the contrary, we shall bring him to see the error of his ways, or he will point out our error, or each will tolerate the other's difference of opinion If the other party does not observe the law of Love, he may be violent to us If however we cherish real love for him it will overcome his bitterness in the end. All obstacles in our path will vanish if only we observe the golden rule, that we must not be impatient with those whom we may consider to be in error, but must be prepared, if need be, to suffer in our own person.

If we follow this precept we feel sure we shall not go wrong and in the end we shall succeed in melting the stoniest hearts.

Sir Godfrey Huggins On Racialism

Speaking at a St. Andrew's Night banquet in Gwelo, on Sunday, November 28, Sir Godfrey Huggins, Prime Minister of the Central African Federation said that, during the past year or so there had been too much harping on racial matters in the Federation.

"I am sure we are all sick to death of it."

Sir Godfrey said there were certain people in Britain who got their enjoyment and pleasure by criticising the Europeans in Africa. He was not a killjoy, the Prime Minister said, and as long as the activities of these critics did not lead to rioting and bloodshed, he felt they should not be robbed of their enjoyment and pleasure.

"I suggest to the people of the Federation that they should ignore these critics and not be irritated by them, because a mind in a state of irritation cannot give of its best."

Almost everything, said Sir Godfrey, depended on race relations. The polices which the Federation pursued could not be rigid, but had to be adapted to deal with circumstances as they arose.

Sir Godfrey said: "It is probably true that, on the surface, a reasonable degree of harmony in race relations could be achieved by the judicious use of machine-guns. This method would make no appeal to any decent European and, apart from that it would require frequent repetition. It could never be more than a transitory settlement, and would most certainly not appeal to the investing public."

The Federation could move forward or backward, said the Prime Minister. To claim that there was something so entirely incompatible between the races that separation must become more intense, and the races move further apart, would be a backward move, since it would mean the Federation had stood aside from the current of world and Commonwealth trends.—Sapa.

We quite agree with the Prime Minister of the Central African Federation, Sir Godfrey Huggins, that nothing can be achieved by giving way to irritation by outside criticism of the policies of the Government, because a mind in a state of irritation cannot give of its best. Truth is always bitter but one has to accept it whether one likes it or not. As a result of that criticism Sir Godfrey has admitted a few very vital things: (1) that machine guns will not solve the racial proble;m (2) that from a practical point of view it will not pay; (3) that the policies pursued by the Government could not be rigid, they had to be adapted to deal with circumstances as they arose; lastly the most vital point, that separation of races cannot be intensified, for it would mean a backward step not taking into consideration of the current of world and Commonwealth trends. We do not think the critics of the policies either of the Central African Federation or of the Union of South Africa are saying anything more than that and if they have been obliged to say it it has not been with any sense of joy but with a sense of justice and humanity.

NOTES AND NEWS

Mr. Nehru On Indian Communists

MR. NEHRU, Prime Minister of India, is reported by Sapa-Reuter to have said in New Delhi on Sunday, November 28, that while Chinese Communists were working wholeheartedly for the uplift of their country, Indian Communists were bent upon disrupting the economy of the country to attain Party ends. "Indian Communists," Mr. Nehru said, had no moorings in the land of their birth. "They always look to other countries for inspiration and guidance. They are displaying an anti-Indian, anti people, and anti-country attitude of mind towards every aspect of India's problems."

We believe Communists are the same everywhere. If the Chinese Communists were working wholeheartedly for the uplift of their country, it was because they had already attained their Party ends. Our experience in South Africa is that Indian Communists here do not look to India so much as they look for guidance to Soviet Russia and other known Communist countries. They hail Nehru and Gandhi when it suits their purpose. They do not hesitate to denounce them if it does not suit their purpose. In the last war it became a Peoples War over night when Russia came in. As long as Russia was out it was a War of Imperialism with the Communists.

"Savage" Racialism Of South Africa Criticised

Mr. Philip Fothergill, vice president of the British Liberal Party, is reported by Sapa-Reuter to have said in Trowbridge, Wiltshire, on Sunday, November 28, that "the savage racialism of South Africa demands a liberal answer from Britain. Every non-European member of our Commonwealth and Empire must be assured that we stand firmly committed to a policy of liberty, wherever our writ runs. The present policy of the South African Government raises the gravest moral and political issues, and is of profound international consequence. South Africa, as a self-governing community, has power to act the tyrant, but the effect may be to plunder her own European people into a nightmare of bloodshed and violence, and to endanger the cause of liberty throughout the world. There must always be the hope that a united Commonwealth—particularly if the influence of the United States also made itself felt—could bring the South African Government to its senses."

Dr. K. N. Jinwalla

Dr. K. N. Jinwalla, daughter of Mr. and Mrs. N. Jinwalla, who is engaged to Mr. Rustomjee, son of Mrs. and the late Mr. Jalbhoy Rustomjee, has returned to the Union after completing her medical course and doing one year's internship in England. She paid a visit to Durban last week, accompanied by her mother. Mrs. Jalbhoy Rustomjee gave a welcome reception to her at her home in Eleventh Avenue on Saturday when a large number of ladies were present. Dr. Jinwalla paid a visit to the Phoenix Settlement on Sunday. She intends spending two months at the Baragwanath Hospital in Johannesburg.

Truth forever on the scaffold
Wrong forever on the throne
Yet the scaffold sways the future
And behind the dim unknown
Standeth God within the shadow
Keeping watch above His own.

—James Lowell.

BANTU EDUCATION ACT

DR. VERWOERD THREATENS THE CHURCH

THE Minister of Native Affairs Dr. H. F. Verwoerd, said on Wednesday, November 24 that because of attacks by the Churches on the Bantu Education Act Government subsidies to mission schools would be taken away sooner than was first contemplated.

He said the association of Archbishop Denis Hurley of the Roman Catholic Church with the personal attacks that were being made had contributed to the realisation that the transition period of partial subsidy should be shortened.

In his statement Dr. Verwoerd said the tone of some of the attacks on the Government on the question of the policy of Bantu education were unworthy and un-Christian and were based on a misrepresentation of the facts making it impossible for a decent person to reply in the same spirit.

Threats such as those by Bishop Reeves to close a number of schools and not to rent the school buildings would not intimidate the Government. Other premises in the areas concerned, or elsewhere, if that were more effective, would be rented or built as soon as possible.

In any event more Bantu children would be admitted to community or State Bantu schools than the action contemplated by the Anglican Church would displace.

The children so admitted could include children other than those catered for by the schools which the Anglican Church propose to close because the community or State Bantu schools would not draw children only from the members of one particular church but from the Bantu community as a whole.

The only eventual disadvantage that would result from the action contemplated by the Anglican Church therefore would be to harm some of the children attending the Church schools concerned.

The statement by Bishop Reeves that co-operation between the Church and the State in the field of Bantu education had come to an end, was of no value. As far as Bishop Reeves was concerned there had in fact been no co-operation but continual active political opposition.

What Bishop Reeves called co-operation was the fact that his mission schools received a 100 per cent subsidy from the State for teachers' salaries

It was perhaps better that this kind of one-sided "co-operation" should come to an end.

TRUE BACKGROUND

The true background to the attacks was not moral considerations as pretended, but disappointment because a sphere of influence together with large financial grants for the exercise of influence within this sphere had fallen away as a result of the new policy.

There were in South Africa two directions among the Churches in regard to Bantu education and which had existed long before the enactment of the Bantu Education Act.

The attitude of the Afrikaans churches and several foreign missions was that their real calling was to preach the gospel and they provided or helped to provide general educational facilities only until such time when the State, and especially the parent, could take over their responsibility.

The Anglican churches on the other hand had opposed this direction both before and after the enactment of the Bantu Education Act They wanted to maintain control of education even though they were unable to finance it.

The Anglican Churches had nevertheless continued to bring the Natives under the impression that they (the Anglican churches) were providing the education as Bishop Reeves had again implied in his recent statement.

Bishop Reeves had stated that his Church could not or would not provide education facilities unless it received a 100 per cent. subsidy from the State for teachers' salaries, apart from the rent for buildings and other privileges.

"With a 75 per cent. subsidy, he declares, it is impossible to do so. How can his Church, if it is not prepared or is unable to meet only a quarter of the costs, claim that it was extending the privilege of education to the Bantu?"

The time had come when the Bantu people should realise the true position. It was in the interests of sound race relations that there should be direct co-operation between the State and the Bantu community.

PAY FOR PRIVILEGE

Churches which really wanted to provide education for Bantu children could still do so, but then they would have to pay for it themselves For those who wanted to do so, provision was made for a transition period during which the subsidy would gradually be reduced.

Those who wish to retain their own schools would have to find a quarter of the funds in the first year, and thereafter a progressively larger amount. Apparently this concession was not appreciated but was made a basis for reproach and attacks.

The effect of this would be that the subsidy would be taken away entirely from all mission schools sooner than was first contemplated so as to achieve the objects of the Bantu community and Bantu State schools as soon as possible. Then the dispute would end sooner.

"In connection with the criticism by Archbishop Hurley it may be asked whether there was any Catholic country in which the State granted a 100 per cent. subsidy to mission schools or to a Protestant church, and whether there was any Catholic country in which Protestant churches enjoyed the full right of admission during school hours to government or mission-schools to administer the gospel to their children there."

If not it might well be asked whether the Union, which as a Protestant country granted these privileges, was in this way being thanked and encouraged to continue therewith.

The religious character of Bantu schools would be provided for in various way. A senior official would be appointed to devote his full attention to this matter. Provision would be made for daily religious lessons.

In addition, a time would be set aside in all schools during which recognised churches would be admitted to the schools to minister to their children according to their own church doctrines.

The Minister said he had been criticised on the grounds that he, as a European, had enlightened the Natives about the wrong actions of certain European clergymen.

But there had been no criticism of these European clergymen who had not hesitated for months to go among non-Europeans to slander the Government and to undermine its authority so as to necessitate a correct exposition of the facts.

"I must therefore announce that so long as certain churches allow their clerics to continue to make the Bantu suspicious of the Government of the country by making unjust accusations and misrepresenting the facts, so long will I continue to supply the Bantu with correct information and to expose those responsible for wrong information and the motives for their actions."

'Natal Mercury.'

Bishop Reeves' Reply To Dr. Verwoerd

In a Press statement on Thursday, November 25, the Bishop of Johannesburg, the Right Rev. Ambrose Reeves, said that allegations by the Minister of Native Affairs, Dr. H. F. Verwoerd, that co-operation between the Church and State in education had been one-sided were unfounded.

Bishop Reeves said that over a period of 50 years the Church had made an immense contribution spiritually and financially.

"It has laid out vast sums of money in buildings, equipment and leases. In the Diocese of Johannesburg alone the valuation of Anglican school buildings was 455,000 at the time of building. Today many of these buildings have appreciated in value. Moreover, the cost of maintenance through the years has required thousands of pounds."

Bishop Reeves said it was because of this heavy burden and because of the recognised value of the work being done that the State agreed to act as a partner, subsidising teachers' salaries, long before Dr. Verwoerd became a Minister of the Crown.

"The allegation that the churches have used State subsidies for purposes other than education is shocking," Bishop Reeves said. "It is an accusation of misappropriation. For my own church I deeply resent such an unworthy insinuation.

"Since 1950 the Anglican Church in this Diocese alone has spent more than £8,000 of Church money, over and above all Government grants, in the maintenance and erection of schools"

Bishop Reeves said that the Minister had also accused the Church of alleging that under the Bantu Education Act fewer children would be educated and that the education would be poorer than at present.

"The Church has never alleged that less children will be educated but it asserts boldly that the education will be poorer."

The Church is fully aware, Bishop Reeves said, of the Government's aim to double the school going population, but this was being done by dividing school time into two shifts, thus halving the length of time for each child. "This cannot mean anything but inferior education."

Bishop Reeves said the Church's fundamental objection, to which Dr. Verwoerd had made no reference, was not just on the question of an inferior kind of education.

"It is a question of opposing a type of education which in our view will assign to the vast mass of Africans a place of permanent inferiority."

The accusation that English churchmen had spread false propaganda among the Natives, that might incite them against the Government of the country, was unjust and incorrect, Bishop Reeves said.

"The Church does not enter the political arena. It must make its stand on moral values."

His decision to close the 23 Anglican missson schools within his jurisdiction was not a threat.

"It is a decision I was compelled in conscience to take because of the situation created by the Minister's legislation."

The Bantu Education Act was in itself a threat no less blatant than the Minister's recent observation about the possible withdrawal of leases for church sites in municipal locations. "The Act says, in effect, that if the church wishes to retain any influence in African education it must implement the Minister's policy," Bishop Reeves said.—'Natal Mercury.'

THE CANON COLLINS CONTROVERSY

(Continued from front page)

essence of our problems in so short a time? But he remained impenitently and even more perceptively critical. And so the weapon we use to ward off all unwelcome criticism was duly launched against him.

But we have used it so often that, by now, its cutting edge is blunt. A South African correspondent doubted if one need eat the whole of a bad egg to know that it was bad. Mr. Victor Gollancz, writing with greater urbanity in 'The Times' questioned if one need live a lifetime beside an open drain to smell its effluvia. A Johannesburg priest cogently argued that those who live in the midst of injustice and benefit from it, are both too inured to prevalent conditions and too interested a party to recognise evil and raise their voices against it. The small Labour Party weekly added that "to see South Africa without illusions requires intelligence and integrity, not years of residence." Other people recalled the ease with which the editor-in-chief of the largest Swedish daily, whose conclusions were very similar to Collins', disposed of this taunt of ignorance only a few months earlier. Wrote Professor Tingsten:

"To understand the racial question is (in White South African eyes) simply to accept the prevailing opinion; all studies which do not lead thither are meaningless or injurious .....Naturally one who has made a study of the country, albeit from books, knows more about prevailing conditions and policies than most of the inhabitants. But never before have I been conscious of such condescension. Continually I met people who discussed the problems with great confidence but who did not even know the numerous different race groups or the main features of recent legislation. The surprising fact was their lack of first-hand information. They could not speak any African language, they had never seen the shanty-towns where urban Africans live, they had never had a conversation with an educated African, Indian or Coloured......They see Africans in the Street, have them as silent and subservient servants in their homes, manage them on their farms and in their workshops; but they never *converse* with them, as one human being to another. Their opinions are cliches, formed in youth and never put to the test ...Nowhere outside South Africa have I encountered prejudices as a life-principle, solid, aggressive and taken as a matter of course."

In view of this verdict, can one still dissent from Canon Collins' judgment that "very few Europeans know what it is like to be an African in the present situation?" Nor can this failure of contact by "the man on the spot" be excused on the grounds, argued by Johannesburg's leading English daily, that "it is far harder for the White South African to put himself in the place of his Bantu employees than for the employer in Britain to understand the mentality of his employees, from whom he is separated socially by an equally wide gap." The gaps are not, in fact, comparable at all. The political and social colour bars are absolute and impassable, no matter how a man betters himself or his children. And Canon Collins was not thinking of "the very different ideas, customs, and ideals cherished by the African masses to this day," about which the leader writer's ideas are probably stereotyped; but of the European-imposed or European-condoned conditions of curfews, pass laws, influx and residential control, restrictions on movement and employment, police chivvying, official and unofficial discourtesy,[3] homelessness, squalor, disease, malnutrition, confinement to unskilled labour and its consequent low wages, denial of recognised trade union organisation, expropriation of freehold rights and their permanent refusal for the future—conditions under which most urban Africans live today. The African, observed Canon Collins quite correctly, no more prefers his low living standard than British slum-dwellers preferred their slums. "Being used to it" neither makes it more acceptable nor excuses its continuance. Contradictorily but revealingly, the same Johannesburg newspaper later commented editorially that "all Canon Collins had to say has been better said by those with more knowledge"—the reference being to men like Alan Paton, Leo Marquard and Dr. Edgar Brooke who have lived their lives out here. But if this is so—and Collins himself made no claims to originality about a well worn topic—why, indeed, all the fuss?

---

1 Many of our 600 "named" Communists and of those who have had their activities or livelihood proscribed—in either case, without trial on the substance of the charge—are not, in fact, genuine Communists at all, as the rest of the world knows them

2 'The Church Times' commented editorially that Canon Collins' "lightning visit was no doubt intended to disarm his critics." It was, of course, designed by his host to disarm the Canon.

3 This is widespread in shops, post-, municipal- and pass-offices, railway and police stations. An official circular has forbidden government servants to address non-Whites as Sir or madam or to observe the usual courtesies at the end of a letter.

(To be continued)

DEATH OF MR. H. K. GOKAL

It is with profound regret that we have to record the untimely death, at the age of 45, after a prolonged illness, of Mr. H. K. Gokal, a prominent merchant of Johannesburg. For some months Mr. Gokal was bed-ridden with heart trouble and he died at one o'clock on Tuesday morning at his residence at the Orient House. The late Mr. Gokal had received his education in India and had a working knowledge of English. He came here in his early days and joined his late father, Mr. Kanjeebhai Gokal, in his business, which was first estsblished

The Late Mr. H. K. Gokal

in Louistrichardt. The son inherited the business after the death of his father and it was developed by his business acumen and was for the last few years transferred to Johannesburg where the wholesale firm of H. K. Gokal is well-known throughout the business circle both Indian and European. The late Mr. Gokal had his human weaknesses but his outstanding quality was his magnanimity of heart. In his business he was firm with his customers but he was lenient with those who were in need and he did not hesitate to give them a helping hand to enable them to stand on their feet once again. Once he was convinced that a cause was good he did not hesitate to give liberally. No one who went to his door for contributions for any charitable cause was ever turned away empty-handed. He was a great admirer of Mahatma Gandhi and the great ideals he stood for though he was not able to live up to them, and he made no secret of the fact. He had a special affinity towards Phoenix Settlement and 'Indian Opinion' founded by Mahatma Gandhi. He considered Phoenix the Settlement as a place of pilgrimage and it was through his initiative that the cost of nearly £2,000 was met by Messrs. H. K., A., and V. Gokal and Mr. N. Devshi to reconstruct "Sarvodaya," Mahatma Gandhi's memorial cottage, which stands today in its original form at the Phoenix Settlement. He has given quite a good amount in building the Kasturba Gandhi Memorial School at the Phoenix Settlement and 'Indian Opinion' has always been generously helped by him whenever it was in need. In Mr. H. K. Gokal the mercantile community has lost a good friend and 'Indian Opinion' has lost a sincere friend and one of its staunch supporters at all times. The late Mr. Gokal leaves behind his young sorrowing widow, two sons of whom the eldest, Mr. Dhirubhai has been ably looking after his father's business, three daughters, two of whom are married in India, two brothers who are in Lourenco Marques and a large number of family members to mourn their sad loss. We extend to them all our heartfelt sympathy. May the soul of the departed rest in eternal peace.

All political comments in this issue except where otherwise indicated by Manilal Gandhi of Phoenix Settlement, Phoenix, Natal.

HINDU DHARMA

By— M. K. Gandhi

Price 8s.

Obtainable From:

'Indian Opinion,'

P. Bag, Phoenix. Natal.

ARCHBISHOP ON APARTHEID MEASURES

THE churches were being asked to stand aside from the field of education while the future of South Africa was hewn out with massive Apartheid measures that fell like hammer blows on the soul of the Black man and the conscience of the White man, Archbishop Denis E. Hurley, O.M.I., said in Durban on Monday, November 29.

Archbishop Hurley was replying to the statement by the Minister of Native Affairs, Dr. H. F. Verwoerd, made in Pretoria on November 24, that "because of attacks by the churches on the Bantu Education Act, Government subsidies to mission schools would be taken away sooner than was first contemplated."

In this statement Dr. Verwoerd said: "The association of Archbishop Denis Hurley, of the Roman Catholic Church, with the personal attacks that are being made on the Act has contributed to the realisation that the transition period of partial subsidy should be shortened."

"It is hardly fair of Dr. Verwoerd to construe criticism of his principles and policies as an attack on him personally or on the State," said Archbishop Hurley.

Every loyal South African had the duty to oppose ideas that he considered dangerous to the State. There was no personal animosity or disloyalty in this, he said.

"It is a patriotic duty. It is doubly a duty when one has the obligation of spiritual leadership.

"Many of us are perturbed at the trend in public affairs that claims excessive powers for the State. The Government aims at planning and controlling the lives of its subjects to secure the ends of Apartheid.

"The better to achieve them, it intends to establish a monopoly in Bantu Education and dispense with the direct and immediate participation of missionaries.

"Their influence must be restricted because it is not easily squared with efficient State planning and because the State contends that it can do the missionary's job in education more effectively.

"We thought there was some little part we could play in the education of the African, but apparently we were mistaken. We hoped that, with all our faults, we could bring some Christian influence to bear to smooth the rough road of transition and make for moderation and understanding; but apparently we were deceiving ourselves.

"We are asked to stand aside from the field of education while the future of South Africa is hewn out with massive Apartheid measures that fall like hammer blows on the soul of the Black man and the conscience of the White.

What was that future to be? It was the agony of that question that made the Churches so eager to retain direct contact with the education of the African" said Archbishop Hurley.

The Churches had come fairly close to the African's mind and heart and knew a little of the terrible hurt that the segregation policy had inflicted.

The African could put up with a lot cheerfully and patiently—poverty, undernourishment, disease, low wages, separation from wife and family and many other things—but there was one thing he could not abide forever. This was the insult he saw in every law and regulation of Apartheid.

"Perhaps he is wrong to interpret Apartheid in this way; perhaps he should think more of the services and amenities provided for him; perhaps he should say 'The restrictions I experience are good for me, I appreciate the protection and opportunities they afford me.'

"He does not say that, and it is not because the missionaries have gone out of their way to teach him the contrary. It is because there is in him, as in every other man, the instinct of freedom, justice, human dignity and self respect."

To ask the African to renounce this heritage was to ask him to be less than a man.

Archbishop Hurley said it was not easy to form a policy for South Africa. There was no facile solution to the problem of association between the various races that inhabited our country.

The difficulties of practical politics were enormous. For this very reason the State should look to Christian principles for a clear light and should encourage effort that aims at intensifying their field of application.

Apart from these considerations the Church had the mission and the duty to "teach all nations" and bring children to the knowledge and love of their Saviour.

"So whatever happens to the subsidies the work will go on," said the Archbishop.

"The Administration no doubt can hamper us at every turn. It can refuse sites for private schools in the reserves and townships, or deny registration and declare such schools illegal.

'In this matter the Government has all the power, and we have very little apart from our Christian conscience and our sense of duty. We will do all that such things make us capable of.

"Nor, when the anger of the African people is beyond containing, will we refuse our mediation. Our only fear is that it will be too late."—'Natal Mercury.'

FUNERAL

The funeral of the late Mr. H. K. Gokal, which was attended by a large number of prominent merchants and others including a number of Europeans friends, took place at 11 a.m. on Tuesday, November 30, at the Braamfontein crematorium.

Thanks

Mr. Dhirubhai Patel, eldest son of the late Mr. H. K. Gokal, wishes, on behalf of himself and his mother and other family members, to express their sincere thanks to the numerous friends and relatives within the Union and without, who very kindly sent messages of condolence and floral tributes and all those who very kindly attended the funeral.

WANTED GUJARATI COMPOSITORS

Experienced, able and energetic "Gujarati Comps" required by proposed weekly news journal. Apply stating full details of experience and salary required to: Manager, 'Lalkar Weekly,' Temporary Address, 6 Plantation Road, Denver, Johannesburg

BOOKS FOR SALE

Satyagraha In S.A.
—By M. K. Gandhi 15/-

A Gandhi Anthology
—By V. G. Desai 9d

Which Way Lies Hope
—By R. B. Gregg 2/-

Bapoo's Letters To Ashram Sisters
—By Kaka Kalelkar 2/6

The Wit And Wisdom Of Gandhi
—By Homer A. Jack 22/-

Gandhi And Marx
—By K. G. Mashruwala 2/8

Obtainable from:

'INDIAN OPINION,'
P/Bag, Phoenix, Natal.

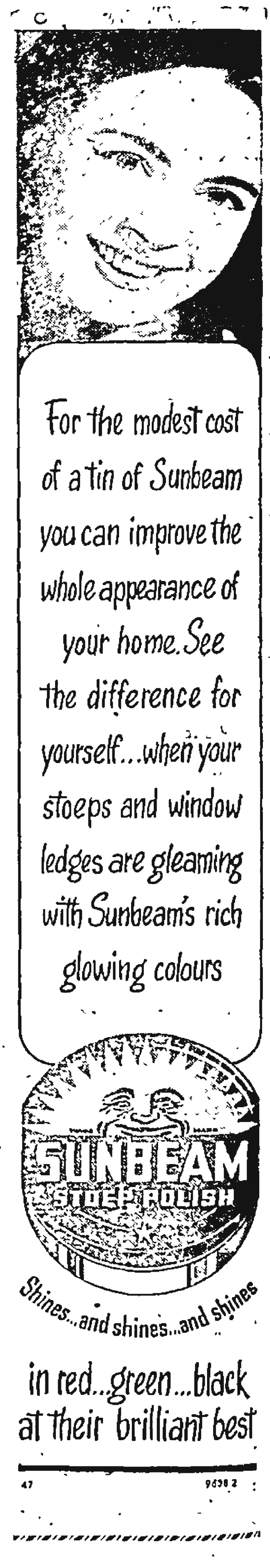

N.I.C. ON BANTU EDUCATION ACT

THE Natal Indian Congress, in a Press statement, issues a grave warning to all South Africans, and to the Indian people in particular to regard the Bantu Education Act as an attack on all South Africans who cherish the democratic ideals and who are opposed to totalitarianism. It is in keeping with the political pattern in South Africa that the African people are the first to be sacrificed at the altar of segregation and apartheid. That is the lesson of South African history.

"We have the experience of land restrictions which commenced on a major with the Land Acts of 1913 and 1936 affecting the land holding of the African population. Once the African's rights were taken away the Indians were to follow with the Pegging Act and the Land Tenure Act of 1946 and now under the Group Areas Act we see clearly that the authorities' main purpose is to make all the non-Europeans of the country a landless people.

"Similarly once the principle of communal representation was introduced for Africans in 1936, the same was offered to the Indian people in 1946 and now the Nationalists are endeavouring to deprive the Coloured and the Indian people of the Cape of their common roll vote and want to substitute communal vote for the existing qualified common roll franchise.

"It is hence more than ever necessary for all South Africans of all colours to make a clear stand on the principles involved for once the principle is accepted all South Africans must suffer. Our condemnation of the Act is based on moral and democratic grounds. We know that democracy is indivisible and if we remain silent when one section of our people is attacked then we are helping to destroy every vestige of democracy and freedom in the Union."

ASIA'S PLACE IN THE WORLD

ADDRESSING a meeting held in Delhi to celebrate the birthday of Guru Nanak, founder of the Sikh faith, Mr. Nehru, Prime Minister of India, said that India had steadfastly stuck to her policy of neutrality and had refused to be dragged into controversies of power blocs.

Certain countries, he added, disbelieved India and doubted that she was independent and neutral in her policies, but these doubts were gradually disappearing and "even our opponents feel inclined to believe that India is independent and neutral in her policy and is honestly pursuing it." The result of the honest and neutral policy, he said, was that bigger nations in their mental conflict always looked at a third country to resolve deadlocks and that honour had more than once come to India. "Our forces went to Korea and now they have gone to Indo-China, not to fight there, but to serve the people and the cause of peace," he said.

The Prime Minister said great responsibilities which had fallen on India could be fulfilled by following the path shown to them by great saints like Guru Nanak. He taught us to live together in peace and amity, to follow the path of truth and to build and not to destroy. It was by following these teachings that we could successfully shoulder the responsibilities of developing our country and promoting world peace. Birth of saints and Fakirs was an indication of the mind of a nation. Right from ancient times, India had consistently followed the path of peace and devoted herself to the service of peace and humanity. "We shall continue on that path shown to us again by Gandhiji and amass strength of forces ready to serve the cause of peace outside the country too," he said.

Referring to the rapid development in world politics in recent years, Mr. Nehru said during the last decade the world-map had changed considerably. Some of the Asian nations, including India, which had slumbered in slavery for centuries had now found their place in the comity of free nations. Hitherto, he said, Europe had been the centre of world politics and Asia had been totally ignored even in decisions on matters affecting Asia itself. But with the awakening amongst Asian nations the pendulum of world politics had now swung towards Asia. And yet ironically enough there were still people in the world whose minds, though aware of these changes, refused to accept them. They shut their eyes to realities.

These people, Mr. Nehru added, were still insisting on deciding from a distance issues concerning Asia. Their insistence, however, far from solving the problems, only made them unfortunately more complicated.

Colonel Benjamin O. Davis, Jr., recently appointed by U.S. President Dwight D. Eisenhower to be a general in the U.S. Air Force, is the first Negro to achieve this high Air Force rank. His father, General Benjamin O. Davis, Sr. (retired), was the first of his race to reach the rank of general in the U. S. Army (1940).

Davis is a graduate of the U.S. Military Academy at West Point, New. York. During World War II, he commanded the U.S. Air Force 99th Pursuit Squadron in North Africa and in 1944, his 332 Fighter Group flew cover for the long-range, heavy bombers in Italy.

General Davis was born on December 18, 1912 in Washington, D C. He attended public schools in Washington and in Cleveland, Ohio. Before entering West Point in 1932, he attended Western Reserve University in Cleveland, and Chicago University, Illinois, specializing in mathematics,—U.S.I S.

FARM PRODUCE

We are cash buyers of all types of FARM PRODUCE. Forward samples together with quotations to:

AISEN SOUTH AFRICA (PTY.) LIMITED

111/3 Macosa House.

17 Commissioner Street

P.O. Box 11012. Phone: 33-8921

Johannesburg.

Bankers: BARCLAYS BANK D.C. & O.

DHIRUBHAI P. NAIK

Travel, Insurance & General Agent

Book with us for your travelling by Air, Sea or Land either to India or to any part of the world.

All types of Insurance—Life, Fire, Burglary, Riot, Storm, Accident, Plate Glass, etc.

Consult Us Free of Charge For Your Income Tax, Persona Tax, Writing Of Your Books, Trade Licences, Revenue Clearance Certificate, Passports And Immigration Matters.

Representative: National Mutual Life Asso. Of Australasia, Yorkshire Insurance Co. Ltd.

Telephone: 33-9033. 29a Commissioner Street, JOHANNESBURG.

Surgeons, doctors and nurses leave nothing to chance. In hospitals, surgeries and clinics throughout Southern Africa and overseas, Dettol is the antiseptic largely preferred in the fight against infection. For Dettol is both powerful *and* safe. Let the wisdom of the specialists be your guide and assurance: whenever infection threatens in your own home . . . use Dettol promptly.

DETTOL

THE ANTISEPTIC DOCTORS USE

68 9558—3

Someone
Important
may
look at
your
shoes
to-day

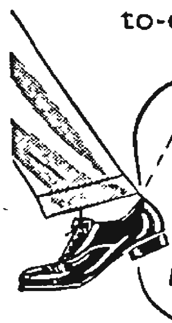

KEEP A SHINE
ON YOUR SHOES
EVERY DAY WITH
THE BEST POLISH—
NUGGET

AA270

NUGGET'S SPECIAL WAXES PRESERVE THE LEATHER

FASTEST TO THE *East* IN CONSTELLATION COMFORT

FROM

NAIROBI

TO KARACHI OR BOMBAY

AIR-INDIA International

with quick connections for

CEYLON HONGKONG JAPAN

South African Representative- 95 Salisbury House Smith Street, DURBAN. P.O. Box 1955.

BONES WANTED.

We Pay
£7 PER TON
F.O.R. your
Station or Siding

BAGS RETURNED RAILAGE PAID

For Full Particulars write to:

THE

BULLBRAND FERTILIZERS LTD.

SARNIA, NATAL.

BETEL LEAVES (PAAN)

When ordering Betel leaves don't forget to write direct to the growers.

Any quality and quantity at wholesale prices.

A square deal all the year round.

A trial will convince you.

Don't hesitate to write to:

COTTONLAND BETEL LEAVES GROWERS CO.

P.O. Box 7, Verulam, Natal.

INDIA LETTER

(From Our Own Correspondent)

Bombay, November 18.

FRESH from his tour of China, Mr. Nehru is holding conferences on various problems, particularly economic and development, affecting the country. He met the Chief Ministers of the States and appraised them of the impressions of China. He discussed with them the progress of the first Five Year Plan and the preparation of the second Five Year Plan. It was decided to appoint a 14-man standing committee to associate State Governments actively with the work of the Planning Commission. The committee will consist of the Chief Ministers of five Part "A" States and four Part "B" States and five members of the Planning Commission.

States' Labour Ministers also met in Delhi to discuss various labour problems. Mr. Nehru addressed them and stressed the need of co-operating effort on the part of labour and industry in the interest of economic progress of the country.

The National Development Council met in New Delhi under the chairmanship of Mr. Nehru. The Council decided that the second Five Year Plan should be a people's plan with the accent on expanding employment. There was a preliminary discussion on the size of the Plan. The general opinion is believed to have favoured an expenditure of Rs. 5,000 crores in the next Five Year Plan. The Finance Minister, Shree C. D. Deshmukh, is understood to have told the Council that the tentative estimate of the second Five Year Plan might be of the order of Rs. 5,500 crores—Rs. 3,000 crores for the public sector and Rs. 2,500 crores for the private sector. The Finance Minister was hesitant about forecasting the possible size of the second Plan, as the Taxation Enquiry Commission has not yet submitted its report and nobody can at present say what would be the resources of the Centre and States after the implementation of the Commission's report.

In the context of growing unemployment in the country, the Council felt that emphasis must be laid on labour incentive schemes, involving a high ratio of labour to capital, especially cottage and small scale industries. One of the most important results of the Council's meeting was the unanimous recognition of vital needs for augmenting the supply of technical personnel of all categories by initiating training schemes. Another important decision of the Council was to place community projects and National Extension Service schemes on a permanent footing as these had been the largest factor in bringing about an economic revolution in the countryside.

The Government of India is considering a revision of the Industrial Policy Resolution of 1948 in the light of various developments in the economic scene during the last six years. The Prime Minister hinted at such a possibility during discussions of the National Development Council. The 1948 resolution still holds the field and the principles stated therein are being followed by the Government. But now, since rationalisation is called for in the light of such development as the passage of the Industries Act, the establishment of the National Industrial Development Corporation, the oil refineries and oil exploration agreements, the proposal to set up a new steel plant in the private sector, the proposed amendment to article 31 of the Constitution dealing with the payment of compensation for the property acquired by the Government, the Planning Commission's recommendation reserving the field of large-scale industry in the public sector to the Centre and the Prime Minister's statement that the country's objective must be socialism. All these developments call for a modification of the 1949 resolution in certain respects.

The 1948 resolution recommended a mixed economy, reserving certain basic industries, including steel, for State ownership. Although the private sector has been given a place in the economy and will continue to receive encouragement, the emphasis is increasingly shifting towards closer State regulation of the private sector for the public good. The State has also tended to extend its activities into wider fields. The National Industrial Development Corporation, for instance, covers a very extensive field. Although no sudden and basic policy change is expected, it is evident that there is a growing emphasis on social ownership through the public sector and social control over the private sector.

Mr. Nehru's categorical declaration that the country's goal must be socialism was indirectly approved by the Congress Working Committee be expressing confidence in Mr. Nehru's leadership. The question that has now to be decided is how fast the country should travel on the road to socialism and what will be its repercussions on the private sector of the industry. It is felt that however sincerely the Government might want to encourage private enterprise within its alloted sphere, enough capital might not be forthcoming to develop the so-called private sector range of industries and the Government might be compelled to participate more and more in the private sector merely in order to fill up the gaps left by private enterprise.

The Prime Minister said in the National Development Council: "We want to encourage private enterprise, but we want to encourage State enterprise also much more than that. The view that private enterprise would have the first say about which field it would take up and what should be taken up by the State is wrong."

* *

Mr. Nehru has started to remove the extra burden that he carried for so long. He has persuaded the Congress Working Committee to nominate Shree U. N. Dhebar, Chief Minister of Saurashtra, for the presidentship of the Congress. The Working Committee unanimously nominated Shree Dhebar to contest the forthcoming election. Shree Dhebar is now sure to be elected as president of the Indian National Congress for the next two years. Either he will be elected without contest or if anyone dares to defy the High Command and stand against him, he is sure to be defeated. Shree Dhebar, known as saint of Saurashtra, is the second person from Saurashtra to become Congress President, the first being Mahatma Gandhi. Shree Dhebar is practically unknown outside Saurashtra and has never dabbled in all-India politics. He has never been even a member of the Congress Working Committee. His honesty, integrity and capacity to work hard are unquestionable. He has been nominated as a "non-controversial" figure. The selection of 49-year-old Shree Dhebar is regarded in some circles as a definite step by the Congress "old guard" in building up a younger leadership.

According to the Constitution of the Congress, the President nominates the members of the Working Committee. Mr. Nehru has consented to join the Working Committee. With him, several old guards may also be taken in the Committee. This would not only assure the continuance broadly of the policies of the present Committee, but it will not be possible for the new President to make any radical changes. Mr. Nehru, as a member of the Working Committee, will continue to dominate the Congress, although the burden of organisational work will be shifted.

Apart from the colossal problems of a party in power, Shree Dhebar will have to deal with party squabbles in various States. This mild-mannered, genial looking leader, who is a staunch follower of Mahatma Gandhi, may succeed in patching up differences within the Congress. He will also have to do some inevitable umpiring over the stress and strain that may be generated due to linguistic reorganisation of the country.

Mr. Nehru will relinquish the Congress presidentship on January 19, 1955.

* *

According to the Finance Minister of Madras, Shree Subramaniam, who met Mr. Nehru in New Delhi, Mr. Nehru has not yet given up the idea of relinquishing the office of the Prime Minister. He still feels that he would be able to whip up enthusiasm among the masses and mobilise public support for national development plans only by remaining out of office. But he is not going to take any precipitate action.

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No 213 Macosa House, Second Floor, 17 Commissioner Street, Ferreirastown, Johannesburg. Phone 33-1654.

Cuticura SOAP

Baby simply loves the caressing softness of its silky and fragrant lather. It is so soothing and cooling to hot, smarting skin. After the bath a dusting with exquisitely perfumed Cuticura Talcum Powder will ensure baby's comfort.

FOR SENSITIVE SKINS

'INDIAN OPINION'

(Founded By Mahatma Gandhi In 1903)

For The Moral, political and Social Advancement Of Indians In South Africa.

Published Every Friday.

Subscription Rates

Payable Always In Advance.

Within the Union	30s.	Annually
" " "	15s. 6d.	Half-yearly
Outside the Union	30s.	Annually
" " "	15s.	Half-yearly

Become a Subscriber and persuade your friends to do likewise.

Apply to—

Manager,
Indian Opinion,
P. Bag, Phoenix, Natal.

News the other papers don't print is to be found each week in

PEACE NEWS

World news—events in Africa, Asia, America, Europe—news of constructive peacemaking; race relations; progress towards a non-violent society.

Obtainable by air-mail each week from Britain at 50s. 6d. per year; sea-mail 21s.; 4 weeks trial subscription (sea-mail) 2s. 6d.

South African representative:

ELLA B. ELDER

Brownlee Street, Stutterheim, Cape.

London office:

3 BLACKSTOCK ROAD, N. 4

BOOKS FOR SALE

INDIAN JUDGES (Biographical and critical sketches with portraits)	7	6
EMNIENT AMERICANS WHOM INDIA SHOULD KNOW—Jabez T. Sunderland	7	6
THE BHAGAVAD GITA—The Lord's Song—(An English Translation)—Annie Besant	1	0
WHAT IS WRONG WITH INDIAN ECONOMIC LIFE? —Dr. V. K R. V. Rao	3	0
OUR INDIA (Children's stories by various writers, illustrated) —Minoo Masani	2	6
COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6
GOLDEN NUMBER OF "INDIAN OPINION", 1914 (Souvenir of the Passive Resistance Movement in S.A., 1906-1914)	4	0
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6
GANDHIAN TECHNIQUES IN THE MODERN WORLD—Pyarelal.	2	0
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings and Utterances)—M. K. Gandhi	10	0
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah	15	0
INDIA SPEAKING (Various contributions on economic, political, cultural and social problems of modern India)	15	0
SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Facts And Facts—Stanley Powell	5	0
AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	0
TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyan	2	6
GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
THE STORY OF MY EXPERIMENTS WITH TRUTH —M. K. Gandhi	15	0
CHRISTIAN MISSIONS IN INDIA (Their place in India)—M. K. Gandhi	5	0
RAMANAMA—M. K. Gandhi	2	0
TOWARDS NON-VIOLENT SOCIALISM —M. K. Gandhi	5	0
REBUILDING OUR VILLAGES—M. K. Gandhi	3	0
AN ATHEIST WITH GANDHI—Gora G. R. Rao	2	0

Obtainable from:

'Indian Opinion,'

P.Bag, Phoenix, Natal.

LIFE INSURANCE

Are you adequately insured?
Have you provided for your dependants?
Prepare for the future
Life Insurance gives peace of mind for the unknown future.

Insure with 'THE OLD MUTUAL" your friend for Life—
The S.A. Mutual Life Assurance Society, which has best Bonus record in the WORLD.

Representative:—

DAYABHAI PATEL

P.O. Box 1760, JOHANNESBURG.
Phones:— Business 33-0711, Residence 33-5961

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants
&
Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

Phone 53. Telegrams 'SOLANKI.'
P.O. Box 208.

Solanki & Co. Ltd.

Merchant & Direct Importers

Extensive range always carried in the following:

Silks, Drapery, Toilets, Perfumes, Curios, Fashion Goods and Jewellery, Wide Range of Indian, Persian and Chinese Carpets.

Stockists of well-known branded Watches.

COPPERBELT PIONEER STORE
Where Quality and Service are Paramount.

Luanshya, Northern Rhodesia.

Cable & Tel. Add.: "HARGVAN". Phone 29368.

P. HARGOVAN & CO. (PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.
155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

Phone Day 24169 — Phone Night 833459

L. RAJKOOMAR (PTY.) LTD.

14, CROSS STREET, DURBAN.

Funeral Directors and Manufactures of all classes of Coffins and Wreaths]

Contractors to the INTERNATIONAL FUNERAL INSURANCE COMPANY, LIMITED.
Reg. Office: 39 CROSS STREET, DURBAN

Country Orders for Coffins and Wreaths accepted by phone and despatched by rail at the shortest notice.

FOR RUBBER STAMPS AND
PRINTING
CONTACT
STANDARD PRINTING PRESS

GENERAL PRINTERS AND RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61006.
P.O. BOX 2782.
TELEGRAPHIC ADDRESS "QUICKPRINT"
ESTABLISHED 1927.

Phones: 29121/3 (Switchboard) 24179 (Manager)
Cables & Tel. Addr. "PROSPERITY" (All Branches)
P.O. Box 2197 (Established 1927

Premier Produce Co. (Pty) Ltd.

General Wholesale Merchants
EXPORTERS AND IMPORTERS

Buyers and large Stockists of all kinds of Indian and European Groceries, Provisions, Soaps, Oils, Grains, Beans, Peas, Kaffircorn, Malt, Maize, Maize Products, Wheat, Wheaten Products, Crockery, Hardware and also Coal of all types.

All enquiries for Export and Import to the Head-Office.
Head-Office: "PREMIER HOUSE"
364 Pine Street, Durban.

also at

JOHANNESBURG
Phones: 34-3554/5
P.O. Box 200, Fordsburg,
82, Crown Road,
Fordsburg, Johannesburg.

BENONI
Benoni Coal Site
Phone 54-1813,
Rangeview Coal Sites—54-2205
P.O. Box 392, Benoni.

ATTRACTIVE SAREE MATERIALS

Self Striped Georgette Crepes 45" Green, White, Pink, Sky, Lemon 4/11 yd.
Self Check Fancy Voiles with Block Designs 45" 4/11 yd.
Fancy USA Floral Voiles 38" 4/11 yd.
Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.
Floral Bembergs 45" Red, Gold, Green and Blue Designs 4/6 yd.
Bordered Georgette 45" All Shades 3/11 yd.
Coloured Georgettes 45" All Shades 3/11yd.
Spotted Georgettes 45" Latest 4/6 yd.
Embossed Georgettes 45" Basket Design 6/11 yd.
Georgette Jari Work Sarees £4-10-0 each
Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0 each
Benares and Tinsel Jari Borders Big Range In Stock

BLOUSES
Chinese Embroidered Satin and Georgette Blouses and Latest Skippers 8/11 each.

CHAMPALS!
Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair
Also Leather 8/6 & 10/6 pair.

Write For Samples:

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET, JOHANNESBURG

Proprietors:
C. L. Patel, D. K. Patel
V. B. Patel, H. J. Patel
K. C. Patel.

The Star Clothing Factory

Wholesale Merchants

CLOTHING MANUFACTURERS

P.O. Box 237. Phone 514.
Jameson Road, Livingstone,
NORTHERN RHODESIA.

Our S.A. Representative:

H. L. Hompes & Co.,
(Pty.) Ltd.

Durban, P.O. Box 1301.
Johannesburg, P.O. Box 3480.
Capetown, P.O. Box 824.

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
GANDHIAN ETHICS—Benoy Gopal Ray	2	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI—Krisnadas	12	6
STORY OF THE BIBLE—S. K. George	6	0
A RIGHTEOUS STRUGGLE—Mahadev Desai	2	3
THE POLITICAL PHILOSOPHY OF MAHATMA GANDHI—Gopinath Dhewan	17	9
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II—M. K. Gandhi	14	0
THE STORY OF BARDOLI—Mahadev Desai	6	0
FROM YERAVDA MANDIR—M. K. Gandhi	1	0
MAHADEV DESAI'S EARLY LIFE —By Narahari D. Parikh	2	6
DEHUMANIZATION IN MODERN SOCIETY —Rene-Fulop-Miller	1	0

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"
P. Bag. Phoenix, Natal.

Printed and Published by Manilal M. Gandhi at Phoenix, Natal.

8 DEC 1954

પુસ્તક ૫૨ મું—અંક ૪૯
તા. ૩ ડીસેમ્બર, ૧૯૫૪.
છુટક નકલ પેની ૬.
દર શુક્રવારે બહાર પડે છે

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

★

ચીંતન

સંકલનાર: રમણલાલ ત્રિવેદી (સોલસબરી)

જેઓ દલિતો અને શોષિતોની તરફેણ કરી શકતા નથી, નીંદા, હાંસી કે અપમાનના ભયે સત્યનું આરાધન કરવામાં સંકોચાઈને મુંગા બેસી રહે છે અને વિરલાઓએ ઝાલેલા ન્યાયના પંથે વિચરવાની હીંમત કરતા નથી તેઓ પામર છે, બાયલાઓ છે, ગુલામો છે.

"અને પાપ? પ્રભુની અવહેલના કરવી, તેના હેતુઓ સાથે સુસંગત ન રહેવું અને તેનાથી વિમુખ થવું એ જ પાપ, એ જ નર્ક, સાદી ભાષામાં કહીએ તો પ્રભુનો ત્યાગ અથવા તેની હસ્તિનો ઈન્કાર એ જ પાપ.

—ફ્રેમંડ.

—o—

ભૂખ અને દુઃખ આગળ સૌ દેહ સમાન છે, લોહીમાં ન્યાત જાત નથી. એ તો માનવી માત્રના શરીરમાં એકજ રંગનું વહે છે. આંસુમાં પણ ન્યાત જાત નથી." સઘળાની આંખમાંથી એ સરખાં જ ખારાં ટપકે છે. માણસ કપાળ ઉપર તિલકની છાપ લઈને અરવા ગળામાં જનોઇ પહેરીને અવતરતો નથી. જે સત્કર્મ કરે છે તે ઉચ્ચ (દ્વિજ) છે; જે દુષ્કર્મ કરે છે તે નીચ (શુદ્ર) છે.

લાઈટ ઓફ એશીયા.

—o—

"કોઇએ એને માટે કશું ખાવાનું આણ્યું છે?"

"ઇશુ એમને કહે છે: જેણે મને મોકલ્યો છે તેની ઇચ્છાનો અમલ કરવો અને તેનું કામ પુરૂં કરવું એ મારો ખોરાક છે!"

સેન્ટ જોન ૪, ૩૩-૩૪.

★

દુનીયામાં એશીયાનું સ્થાન

શિખ ધર્મના સ્થાપક ગુરૂ નાનકની જન્મતીથી ઉજવવા દિલ્હીમાં મળેલી સભામાં ભાષણ કરતાં હીંદના વડા પ્રધાન શ્રી નેહરૂએ જણાવ્યું હતું કે, હીંદ પોતાની તટસ્થતાની નીતીને ચુસ્તપણે વળગી રહ્યું છે અને સત્તા ધરાવનારા રાજ્યોની ટોળીઓની તકરારોમાં ઘસડાવાની તેણે સાફ ના પાડી છે. તેમણે કહ્યું કે કેટલાક દેશોને હીંદપર વિશ્વાસ નથી બેસતો અને તેની નીતી તટસ્થ અને સ્વતંત્ર હોવા વિષે શંકા ધરાવે છે. પરંતુ એ શંકાઓ ધીમે ધીમે દુર થતી જાય છે અને આપણા વિરોધીઓ પણ એમ માનવાની વલણ બતાવી રહ્યા છે કે હીંદ પોતાની નીતીમાં સ્વતંત્ર અને તટસ્થ છે અને એ નીતીને વળગી રહેવાનો તે પ્રમાણીકપણે પ્રયત્ન કરી રહ્યુ છે. એ પ્રમાણિક અને તટસ્થ નીતીનું પરિણામ એ આવ્યું છે કે મોટા દેશો પોતાની માનસિક વ્યથામાં પોતાની ગુંચોનો ઉકેલ લાવવાને કોઇ ત્રીજા દેશ તરફ નજર કરે છે અને એ ત્રીજો દેશ હોવાનું નું માન એકથી વધારે વખત હીંદને મળેલું છે. આપણા દળો કોરીયા ગયાં હતાં અને હવે તેઓ ઈન્ડો-ચાઇના ગયાં છે—લડવા નહિ પરંતુ ત્યાંના લોકોની સેવા કરવા અને શાંતીનો માર્ગ કાઢવા.

વડા પ્રધાને કહ્યું કે, હીંદપર રહેલી મોટી જવાબદારીઓ ગુરૂ નાનકના જેવા મહાન સંતોએ બતાવેલા માર્ગને અનુસરવાથી ઉઠાવી શકાશે. તેમણે આપણને સંપ અને શાંતીથી રહેતાં, સત્યના માર્ગને અનુસરતાં અને નાશ કરતાં નહિ પરંતુ રચનાત્મક કાર્ય કરતાં શીખવેલું છે. આ શિક્ષણને અનુસરવાથીજ આપણા દેશને ખીલવણી કરવાની અને જગતમાં શાંતી સ્થાપવાની આપણાપરની જવાબદારીઓ આપણે સફળતાથી ઉઠાવી શકીશું. જે દેશમાં સંતો અને ફકીરો જન્મે છે એ દેશનું માનસ એ પરથી અંકાય છે, કે પ્રાચીન કાળથી હીંદ સતત શાંતીના માર્ગને અનુસરતું આવેલું છે અને શાંતી અને માનવીની સેવા પરાયણ રહેતું આવેલું છે. એ માર્ગ ફરી આપણને ગાંધીજીએ નિર્દેશેલો છે અને તેને અનુસરવાનું આપણે ચાલુ રાખીશું અને આપણા દેશની બહાર શાંતીના સવાલની સેવા કરનારાં બળો એકત્રીત કરીશું.

હમણાના વર્ષોમાં દુનીયાના રાજકારણમાં થએલા ફેરફારોનું સુચન કરતાં શ્રી નેહરૂએ કહ્યું કે છેલ્લા દાયકામાં દુનીયાનો નકશો ઘણોજ ફરી ગયો છે. હીંદ સહીત કેટલાક એશીયાના દેશો જે સૈકાઓથી ગુલામીમાં સબડી રહ્યા હતા તે હવે સ્વતંત્ર દેશોની પંક્તિમાં આવી ગયા છે. આજ પર્યંત દુનીયના રાજકારણમાં યુરોપ મધ્યસ્થાન ભોગવતું આવેલું છે. ખુદ એશીયાને લગતી બાબતોમાં પણ નિર્ણયો કરવામાં એશીયાને અવગણવામાં આવતું હતું. પરંતુ એશીયાના દેશોમાં જાગૃતી આવતાં દુનીયાના રાજકારણનું લોલક એશીયા ભણી વળેલું છે અને તેમ છતાં કેટલાક લોકો એવા માનસના છે કે જેઓ એ વસ્તુ સ્વિકારવા તઇયાર નથી. તેઓ સત્ય વસ્તુ જોવા માંગતા નથી. એ લોકો હજુ પણ એશીયાને લગતા સવાલોનો નિર્ણય દુર બેઠાજ કરવાનો આગ્રહ રાખી રહ્યા છે. પરંતુ તેઓનો આગ્રહ સવાલોનો ઉકેલ લાવવાને બદલે કમનસીબે તેને વધારે ગુંચવણભરેલા કરી રહ્યા છે.

Phone 22905 Tel. ADD.: "GANDABHAI"

The Home Of INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son

Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their **POSTAL ORDER** with their orders.

Write For Price List.

બહારગામના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

ઓર્ડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મીઠાઈની કીંમત ઉપરાંત નીચે મુજબ પોસ્ટેજ ઉમેરવા વિનંતી છે.

નો. રોડેશીયા શી. ૧–૦ રતલે. સધર્ન રોડેશીયા ૯ પેની રતલે. યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

154 GREY STREET, DURBAN.

PHONE 33-2651

MASTER BROS. (PTY) LTD.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES
33 West Street, JOHANNESBURG.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ

હોલસેલ મરચન્ટસ એન્ડ ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર્સ

રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, વુલન રગ્સ. બ્લાન્કેટસ—બધી બાબતો માટે જાત જાતનો માલ. તેમજ કેપડીબીન ગ્યારન્ટ સાડીઓ વીગેરે માટે હમારે ત્યાં પ્રથમ તપાસ કરવા ભલામણ છે.

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.
ફોન: ૩૩–૨૬૫૧

ધીરૂભાઈ પી. નાયક

મુસાફરી. વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાનં અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ઘરે બેઠા અમારી મારફતે બુકીંગ કરો.

જીંદગી, આગ, ચોરી, હુલ્લડ, અકસ્માત, પ્લેટગ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલીયા, યોર્કશાયર ઈનસ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone: 33-9033. 29e Commissioner Street, JOHANNESBURG.

ધી ન્યુ દિલ ખુશ-સ્વીટ માર્ટ

મેનેજર: મણીભાઈ ભાણાભાઈ કાદીપોરવાળા.

દરેક જાતની મીઠાઈઓ, ચોખ્ખા ઘીની તેમજ કોથા મેવા, મસાલાથી અમે બનાવીએ છીએ.

અમારૂં વખણાએલું સુરતી ભુસું સેવ, મમરા, ગાંઠીઆ, ભજીઆં, પાતરાં વિગેરે હરરોજ તાજાં બનાવીએ છીએ.

પાર્ટી વીગેરે માટે મોટા પ્રમાણમાં મીઠાઈ ઓર્ડર પ્રમાણે ટુંક વખતમાં બનાવી આપીશું.

PHONE 33-6575. P. O. BOX 3680.

THE NEW DIL-KHUSH SWEET MART,
34 President St., Corner Diagonal Street.
JOHANNESBURG.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાક્ટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

ગ્રે અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર – ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ: **KAPITAN.**

તાજું ઉમદા ફ્રુટ

ડરબનનું ટકાઉ આદુ ૧૦ પેની રતલ, મોટી કળીનું લસણ શી. ૬–૬ રતલ, અથાણા માટે કાચી કેરી શી. ૫–૦ ૧૦૦.

કપુરી અને સેવથી પાન શી. ૫ રતલ; પોસ્ટેજ જુદું. ગોળ બારકીટ શી. ૧૦–૬ ડઝન; લાંબી અને રકવેર બારકીટ શી. ૧૧ ડઝન.

હમો ચોખા, દાળ વિગેરે દરેક જાતની ગ્રોસરી અને મસાલો રાખીએ છીએ.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઢાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS
P. O. Box 251. DURBAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોર્ડરોબ, ડરેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ક, બુક કેસ, ટેબલ, તદન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ડરેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશા તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગળ વધારો.

L. MISTRY

61 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

"ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન"

શુક્રવાર તા. ૩ ડીસેમ્બર, ૧૯૫૪.

મી. સ્ટ્રાયડમ અને દક્ષિણ આફ્રિકાનું ભાવી

ડો. મલાન અને મી. હેવેંગા નિવૃત્ત થતાં અને મી. જે. જી. સ્ટ્રાયડમ વડા પ્રધાનને પદે આવતાં વિનીત તત્વનો છાંટો પણ રહ્યો નથી અને દક્ષિણ આફ્રિકાની લગામ ઉગ્રવાદી નેશનલીસ્ટોના હાથમાં પડી છે. સ્ટ્રાયડમ, સ્વાર્ટ, લો અને ફરવુઅર્ડથી દક્ષિણ આફ્રિકા એક ભયંકર ચિત્ર આલેખી રહ્યું છે. ખાસ કરી આફ્રિકનોનુ અને સામાન્ય રીતે સઘળા બીન-ગોરાઓનું ભાવિ જોખમમાં આવી પડેલું છે. બલ્કે આખા દક્ષિણ આફ્રિકાનું કહીએ તો ચાલે, કારણ જો એમ માનવામાં આવતું હોય કે બીન-ગોરાઓનાં શરીર અને આત્માને કચડી નાખીને દક્ષિણ આફ્રિકા ટકી શકશે તો ઘણીજ મોટી ભુલ થાયં છે. બીન-ગોરાઓનો કેસ ઘણો મજબુત છે, આખા સુધરેલાં જગતનો તેઓને ટેકો છે. પરંતુ સૌથી વિશેષ તેઓએ પોતાના સવાલની સત્યતા ઉપર અને ઈશ્વર ઉપર વિશ્વાસ રાખવાનો છે. તેઓએ પોતાનું મગજ ગુમાવવાનું કશુંજ કારણ નથી. એ વસ્તુ સરકારને જ કરવા દેવાની છે. તેઓએ પોતાના વર્તનથી સિદ્ધ કરી આપવાનું છે કે તેઓ નિર્દોષ લોકો છે અને કેવળ ન્યાય અને માનવીઓ તરીકેના હકોની માગણી કરી રહ્યા છે અને તેને માટે તેઓ કોઇને પણ ઇજા નહિ પહોંચાડતાં પોતાનાજ જાન કુરબાન કરવા તઈયાર છે. આપણી આખી લડત સત્ય અને અહીંસાના સર્વોચ્ચ નૈતિક સિદ્ધાંતોપર રચાએલી છે. આપણા સુત્રો પણ આપણે એવાં રાખવાં જોઇએ કે જેમાં હીંસાની ભાવનાની રહેજ પણ ઝાંય ન હોય. આ સમયે મહાત્મા ગાંધીજીના નીચેના શબ્દો સૌએ હૃદયગત કરવા જોઈએ:

જો આપણે પ્રેમના કાયદાને અનુસરીએ તો આપણા અધર્મી ભાઇ પ્રત્યે પણ આપણે ઝેર નહિ રાખીએ. તેને બદલે તેની ભૂલ બતાવીશું અથવા તો તે આપણી ભૂલ બતાવશે, અથવા તો પ્રત્યેક એક બીજાના મતભેદો સહન કરી લેશે. જો સામો પક્ષ પ્રેમના કાયદાને ન અનુસરે તો તે આપણા પર હીંસા ચલાવશે. પરંતુ આપણામાં જો તેને માટે ખરો પ્રેમ હશે તો તે સામાનું ઝેર હરી લેશે. જેઓને આપણે ભુલ કરતા માનતા હોઇએ તેઓ પ્રત્યેની આપણી ધીરજ આપણે ન ગુમાવીએ પરંતુ જરૂર પડે તો આપણી જાતપર દુઃખ વહોરી લેવા તઇયાર રહેવાના સુવર્ણ નીયમનું જો આપણે પાલન કરીશું તો આપણા માર્ગમાંથી સઘળી અડચણો દુર થઇ જશે.

આ વચનો હૃદયગત કરી જો આપણે અનુસરી શકીએ તો અમારી ખાત્રી છે કે આપણે ભુલ નહિ ખાઇએ અને અંતે કઠણમાં કઠણ હૃદયોને પીગળાવી શકીશું.

જાતીભેદના સવાલપર સર ગોડફ્રે હગીન્સ

સેન્ટ્રલ આફ્રિકન ફેડરેશનના વડા પ્રધાન સર ગોડફ્રે હગીન્સે ગ્વેલોમાં રવીવાર નવેમ્બર તા. ૨૮મીના ભાષણ કરતાં કહ્યું હતું કે, છેલ્લાં વરસ દરમીયાન ફેડરેશનમાં જાતીભેદની બાબતોપર અતિશય પિષ્ટપેષણ થઇ રહ્યું છે. મારી ખાત્રી છે કે આપણે સૌ તેનાથી હદ બહાર કંટાળી ગયા છીએ. સર ગોડફ્રેએ કહ્યું કે બ્રીટનમાં અમુક એવા લોકો છે કે જેઓને આફ્રિકાના યુરોપીયનોની ટીકા કરવામાં આનંદ આવી રહ્યો છે. હું કોઈનો આનંદ મારી નાખનારો નથી અને આ ટીકાકારોની પ્રવૃત્તિઓ હુલ્લડો અને ખુનરેજી ઉત્પન્ન કરનારી નહિ નીવડે ત્યાં સુધી હું ધારૂં છું કે તેઓનો આનંદ તેઓની પાસેથી ઝુંટવી લેવાવો નહિ જોઈએ.

ફેડરેશનના લોકોને મારી સુચના છે કે તેઓએ આ ટીકાકારોને અવગણવા જોઈએ અને તેઓનાથી ઉકળવું નહિ જોઈએ. કારણ ઉકળેલું માનસ સારૂં કામ નહિ કરી શકે. લગભગ સઘળી વસ્તુ જાતીઓ વચ્ચેના સંબંધપર અવલંબેલી છે. ફેડરેશનથી પોતાની નીતીઓને અફર ગણી કાયમને માટે તેને વળગી રહી નહિ શકાય. એ નીતીઓને સંજોગોને અનુકુળ બનાવવી પડશે. ઉપર ઉપરથી જોતાં કદાચ ખરૂં હશે કે મશીનગનનો વિવેકથી ઉપયોગ કરવાથી જાતીઓ વચ્ચેના સંબંધમાં એખલાસ લાવી શકાય. આવી અપીલ કોઈ પણ સમજુ યુરોપીયનને ગળે નહિ ઉતરે અને એ ઉપરાંત તેનું વખતોવખત પુનારવર્તન કરવું પડે. તેનાથી કામચલાઉ સમાધાન કરતાં વિશેષ નહિ થાય અને તેમાં નાણા રોકનારી પ્રજાને તે ખસુસ નહિ આકર્ષે.

સર ગોડફ્રેએ કહ્યું કે ફેડરેશને યા તો આગળ વધવાનું રહ્યું અગર પાછળ હઠવાનું રહ્યું. એવો દાવો કરવો કે ઈલાયદાપણું વધારે સખત બનવું જોઈએ અને સઘળી જાતીઓને વધારે અલગ કરવી જોઇએ તો એ પાછળ હઠનારૂં પગલું ગણાય કારણ તેનો અર્થ એવો થાય કે ફેડરેશન હાલની દુનીયાની વલણના વહેણને ગણકારતું નથી.

સેન્ટ્રલ આફ્રિકન ફેડરેશનના વડા પ્રધાન સર ગોડફ્રેની સાથે અમે સંમત થઇએ છીએ કે સરકારની નીતીઓની બહારથી થતી ટીકાઓ વડે ઉકળી જવાથી કશું સાધી શકાવાનું નથી. કારણ ઉકળેલું મન કશું સારૂં કામ કરી શકતું નથી. સત્ય હમેશાં કડવું હોય છે પરંતુ ગમે યા ન ગમે તો પણ તે સ્વિકર્યેજ છુટકો થાય છે. એ ટીકાઓના પરિણામેજ સર ગોડફ્રેએ અમુક અગત્યની વસ્તુઓનો સ્વિકાર કર્યો છે: (૧) કે જાતીભેદના સવાલનો ઉકેલ મશીનગન ચલાવવાથી લાવી નહિ શકાય; (૨) કે વ્યવહારૂ રીતે જોતાં તે લાભદાયી નહિ થાય; (૩) સરકાર જે નીતીઓને અનુસરી રહી છે તે અફર રાખી નહિ શકાય, ઉપસ્થિત થતા સંજોગોને તે અનુકુળ કરવી પડશે; અને છેલ્લી, સૌથી મહત્વની બાબત, કે ઇલાયદાપણાને તીવ્ર બનાવી નહિ શકાય કારણ તેનો અર્થ પાછળ હઠવા જેવો અને દુનીયા અને કોમનવેલ્થની વલણના વહેણની અવગણના કરવા બરોબર થાય. અમે નથી માનતા કે સેન્ટ્રલ આફ્રિકન ફેડરેશન કે દક્ષિણ આફ્રિકાના યુનીયનની સરકારની નીતીઓના ટીકાકારો એ કરતાં કંઇ વિશેષ કહી રહ્યા છે અને જો એટલું કહેવાની પણ તેઓને ફરજ પડી હોય તો તે નહિ કે તેમાંથી કશો આનંદ લુંટવાને પરંતુ કેવળ ન્યાય અને માનવતાની લાગણીથી.

નોંધ અને સમાચાર

હીંદી સામ્યવાદીઓપર શ્રી નેહરૂ

રવીવાર નવેમ્બર તા. ૨૮મીએ ન્યુ દિલ્હીમાં હીંદના વડા પ્રધાન શ્રી નેહરૂએ કહ્યું હતું કે, ચીનના સામ્યવાદીઓ જ્યારે દિલોજાનથી પોતાના દેશની ઉન્નતિ માટે કાર્ય કરી રહ્યા છે ત્યારે હીંદના સામ્યવાદીઓ પોતાના પક્ષના હેતુઓ સાધવાને દેશની આર્થીક સ્થિતિને ઉથલાવી રહ્યા છે. શ્રી નેહરૂએ કહ્યું કે હીંદના સામ્યવાદીઓને પોતાની જન્મભૂમીમાં કશું સ્થાન લાગતું નથી. તેઓ પ્રોત્સાહન અને દોરવણી માટે અન્ય દેશો તરફ નજર કરે છે. તેઓ હીંદને લગતા સઘળા સવાલોને વિષે હીંદવિરૂદ્ધ પ્રજાવિરૂદ્ધ અને દેશવિરૂદ્ધ માનસિક વલણ રાખી રહ્યા છે."

અમારૂં માનવું છે કે સામ્યવાદીઓ સઘળી જગ્યાએ એક સરખાજ છે. ચિનમાં જો સામ્યવાદીઓ દિલોજાનથી પોતાના દેશની ઉન્નતિ માટે કાર્ય કરી રહ્યા હોય તો તે એટલા જ માટે કે તેઓએ પોતાના પક્ષના હેતુઓ સાધી લીધેલા છે. દક્ષિણ આફ્રિકામાં અમારો અનુભવ કહે છે કે હીંદી સામ્યવાદીઓ અહિં દોરવણી માટે હીંદ તરફ એટલું બધું નથી જોતા જેટલું સોવીયેટ રશીઆ અને બીજા સોવીયેટ દેશો તરફ જુએ છે. નેહરૂ અને ગાંધીની જય જ્યાં સુધી તેઓનો હેતુ સરતો હોય ત્યાં સુધીજ તેઓ પોકારે છે. જો ન સરતો હોય તો તેઓને વખોડી કાઢતાં જરાયે સંકોચાતા નથી. ગયાં યુદ્ધમાં જ્યાં સુધી રશીયા બહાર રહ્યું હતું ત્યાં સુધી તેઓ તેને "શાહીવાદનાં યુદ્ધ" તરીકે સખત રીતે વખોડી કાઢતાં હતા પરંતુ જેવું રશીયા તેમાં દાખલ થયું તેવુંજ એક રાતમાં તે "જનતાનું યુદ્ધ" બની ગયું!

દક્ષિણ આફ્રિકાના "રાક્ષસી" જાતીભેદની ટીકા

બ્રીટીશ લીબરલ પાર્ટીના ઉપ-પ્રમુખ મી. ફીલીપ ફોથરગીલે ઇગ્લાંડમાં ટ્રોબ્રીજ, વીલ્ટશાયર, ખાતે રવીવાર નવેમ્બર તા. ૨૮મીએ ભાષણ કરતાં કહ્યું હતું કે "દક્ષિણ આફ્રિકાના રાક્ષસી વર્ણભેદનો ઉદાર જવાબ અપાવો જોઇએ. આપણા કોમનવેલ્થના દરેકેદરેક બીન-ગોરાને ખાત્રી અપાવી જોઇએ કે જ્યાં જ્યાં આપણી વગ વર્તે છે ત્યાં આપણે સ્વતંત્રતાની નીતીથી દ્રઢતાથી બંધાએલા છીએ.

દક્ષિણ આફ્રીકાની સરકારની હાલની નીતી મોટામાં મોટા રાજકીય અને નૈતિક સવાલો ઉપસ્થિત કરી રહી છે. જેના ગંભીર આંતરરાષ્ટ્રિય

પરિણામો આવશે. એક સ્વતંત્ર દેશ તરીકે દક્ષિણ આફ્રિકાને જાલીમ તરીકે વર્તવાની સત્તા છે પરંતુ તેની અસર એ થશે કે તેની પોતાની યુરોપીયન પ્રજા ખુનરેજી અને હિંસામાં ગરકાવ થઇ જશે અને આખી દુનીયાની સ્વતંત્રતાને જોખમમાં નાખી દેશે. એવી હમેશાં આશા રખાવી જોઇએ કે એક સંગઠીત કોમનવેલ્થ–ખાસ કરી જે યુનાઇટેડ સ્ટેટસ પણ પોતાની અસર પાડી શકે તે.–દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારની સાન ઠેકાણે લાવશે.

ડૉ. ફરવુઅર્ડે બીશપને આપેલો જવાબ

બાંટુ એજ્યુકેશન એકટને અંગે જોહાનીસબર્ગના બીશપ રાઇટ રેવરન્ડ એમ્બ્રોઝ રીવ્ઝે ટ્રાંસવાલની ૨૩ મીશન સ્કુલો બંધ કરી દેવાનો એંગ્લીકન ચર્ચનો નિર્ણય જાહેર કર્યો હતો તેનો નેટીવ ખાતાના પ્રધાન ડૉ. એચ. એફ. ફરવુઅર્ડે બુધવાર નવેમ્બર તા. ૨૪મીના નીચે પ્રમાણે કડક જવાબ આપ્યો હતો:

સ્કુલો બંધ કરી દેવાની અને સ્કુલના મકાનો ભાડે નહિ આપવાની બીશપ રીવ્ઝે આપેલી ધમકીઓથી સરકાર ડરી જવાની નથી. લાગતા વળગતા લત્તાઓમાં અથવા વધારે અસરકારક જણાશે તો અન્ય સ્થળો એ મકાનો ભાડે રાખવા અથવા બનતી તાકીદે બાંધવામાં આવશે. ગમે તેમ પણ એંગ્લીકન ચર્ચ કાઢી મુકવા ધારી રહ્યા છે તેના કરતા વધારે બાન્ટુ છોકરાંઓ સરકારી બાન્ટુ સ્કુલોમાં દાખલ કરવામાં આવશે.

બાન્ટુ એજ્યુકેશનના ક્ષેત્રમાં ચર્ચ અને રાજ્ય વચ્ચેના સહકારનો અંત આવેલો હોવાના બીશપ રીવ્ઝે કરેલાં નિવેદનનો કશો અર્થ નથી. બીશપ રીવ્ઝને પોતાને લાગે વળગે છે ત્યાં સુધી તો હકીકતમાં સહકાર હતોજ નહિ પરતુ ચાલુ સક્રિય રાજકીય વિરોધ હતો. બીશપ રીવ્ઝ જેને સહકાર કહે છે તે એ હતો કે સરકાર તરફથી તેમની મીશન સ્કુલોને શિક્ષકોના પગારો માટે સો ટકા ગ્રાન્ટ મળતી હતી. આ એકતરફી સહકારનો અંત આવે એ ઠીકજ છે.

હુમલા પાછળની ખરી ભુમીકા, ઢોંગ કરવામાં આવે છે તેમ, નૈતિક હતીજ નહિ. પરંતુ નવી નીતીથી ચર્ચની વગનું ક્ષેત્ર અને એ વગ ચલાવવાને મોટી નાણા મદદ બંધ થવાથી ઉપજેલી નિરાશાનું હતું.

બાન્ટુ એજ્યુકેશન એકટ થયો તેની લાંબી મુદત પહેલાં બાન્ટુ એજ્યુકેશનના સંબંધમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં ચર્ચોમાં બે જાતની દોરવણીઓ પ્રચલિત હતી. આફ્રિકાન્સ ચર્ચો અને કેટલાંક પરદેશી મીશનોની વલણ એ હતી કે, તેઓનું મુખ્ય કામ ખ્રીસ્તી ધર્મો પદેશ આપવાનું હતું અને સામાન્ય શિક્ષણની સગવડો સરકાર અને ખાસ કરીને મા બાપ પોતેજ તેની જવાબદારી પોતાને માથે ન લઇ શકે ત્યાં સુધી પુરી પાડતાં હતાં અથવા પુરી પાડવામાં મદદ કરતાં હતાં.

બીજી તરફથી એંગ્લીકન ચર્ચો બાન્ટુ એજ્યુકેશન એકટ ઘડાયો તેની પહેલાં તેમજ પછી આ દોરવણીનો વિરોધ કરતા આવ્યાં હતાં. તેઓ પોતાનાથી ખર્ચ ઉઠાવી નહિ શકાય તો પણ કેળવણીનો અંકુશ પોતાના હાથમાં રાખવા માંગતાં હતાં. તેમ છતાં એંગ્લીકન ચર્ચોએ નેટીવો ઉપર એવી છાપ પાડવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું કે તેઓજ કેળવણી પુરી પાડી રહ્યાં હતાં, જે વસ્તુ મતલબમાં બીશપ રીવ્ઝે પોતાના નિવેદનમાં જણાવેલી છે.

હવે વખત આવેલો છે કે જ્યારે બાન્ટુઓએ ખરી સ્થિતિ જાણવી જોઇએ અને સરકાર અને બાન્ટુ પ્રજા વચ્ચે સીધો સહકાર રહે એ આ ક્ષેત્રમાં ભિન્ન જાતીઓ વચ્ચેના સારા સંબંધના હિતમાં હતું.

જે ચર્ચો બાન્ટુ છોકરાંઓ માટે ખરેખર કેળવણી પુરી પાડવા માંગતાં હોય તેઓ તે હજુ પણ પુરી પાડી શકે છે, પરંતુ તેનો ખર્ચ તેઓએ જાતેજ ઉઠાવવો પડે. જેઓ તેમ કરવા માંગતા હોય તેઓને માટે વચગાળાની મુદત ઠરાવવામાં આવી છે. જે દરમીયાન તેઓને મળતી મદદ ધીમે ધીમે ઘટાડવામાં આવશે.

બાન્ટુ સ્કુલોમાં ધાર્મીક શિક્ષણ અનેક રીતે પુરૂં પાડવામાં આવશે. આ બાબતને આખો વખત ધ્યાન આપવા માટે એક વડા અમલદારને નીમવામાં આવશે. રોજના ધાર્મીક શિક્ષણને માટે સગવડ કરવામાં આવશે. વધુમાં સઘળી સ્કુલોમાં અમુક વખત મુકરર કરવામાં આવશે જ્યારે સ્વિકારાએલાં ચર્ચોને પોતાના સિદ્ધાંતો અનુસાર છોકરાંઓને ધાર્મીક શિક્ષણ આપવાને દાખલ કરવામાં આવશે.

જોઇએ છે

ગુજરાતી કોમ્પોઝીટરો

ગુજરાતીના અનુભવી અને કાબીલ કોમ્પોઝીટરો જોઇએ છે. પગાર અને અનુભવના પ્રમાણપત્રો વિગેરે, પુરી વિગતો સાથે લખો યા મળો.

વ્યવસ્થાપક
'લલકાર' સાપ્તાહીક,
કામચલાઉ સરનામું.
૧, કોનટેશન રોડ,
ડેનવર, જોહાનીસબર્ગ.

બીશપ રીવ્ઝે કરેલો ખુલાસો

ડૉ. ફરવુઅર્ડના આરોપોનો બીશપ રીવ્ઝે નીચે પ્રમાણે ખુલાસો કર્યો છે:

સરકાર અને ચર્ચ વચ્ચેનો સહકાર એકતરફી છે એ ડૉ. ફરવુઅર્ડનો આરોપ પાયા વગરનો છે.

પચાસ વર્ષ ઉપર થયાં ચર્ચે આધ્યાત્મિક અને આર્થીક મોટો ફાળો આપેલો છે.

મકાનો, જરૂરીયાતો અને લીસોમાં તેણે મોટી રકમો ખરચેલી છે. એકલા જોહાનીસબર્ગના ડાયોસીસમાંજ એંગ્લીકન સ્કુલોના મકાનોમાંજ તે વખતે પા. ૫૫૦૦૦નો ખર્ચ થયો હતો. આજે એ મકાનોનો ભાવ ઘણો વધી ગયો છે. તેને આટલાં વર્ષો સુધી ચાલુ રાખવાનો હજારો પાઉન્ડનો ખર્ચ થયો છે.

આ મોટા બોજાના કારણે અને જે કામ થઇ રહ્યું હતું તેની કીંમતની કદર કરી સરકારે ભાગીદાર બનવાનું અને ડૉ. ફરવુઅર્ડ પ્રધાન બન્યા તેની લાંબી મુદત પહેલાંજ શિક્ષકોના પગારોનો ખર્ચ આપવા કબુલ્યું હતું. ડૉ. ફરવુઅર્ડે આરોપ મુકયો હતો કે સરકાર તરફથી મળતી મદદના નાણાનો ચર્ચોએ કેળવણી સિવાય બીજા કામમાં ઉપયોગ કર્યો હતો. બીશપે કહ્યું આ નાણા ઉચાપત કર્યાનો આરોપ ગણાય અને તે શરમ ભરેલો છે. મારા પોતાના ચર્ચના સંબંધમાં હું એ અણછાજતા આરોપનો વિરોધ કરૂં છું.

૧૯૫૦ બાદ આ ડાયોસીસના એંગ્લીકન ચર્ચે એકલાંએ સરકારની મદદ ઉપરાંત સ્કુલોને ચલાવવામાં અને બાંધવામાં પા. ૮૦૦૦ ઉપર ચર્ચના નાણા ખર્ચેલા છે.

બીશપ કહ્યું કે પ્રધાને ચર્ચ ઉપર એવું કહેલુ હોવાનો પણ આરોપ મુકયો હતો કે બાન્ટુ એજ્યુકેશન એકટની રૂએ ઓછાં છોકરાંઓને કેળવણી મળશે અને તે આજના કરતાં ઉતરતાં ધોરણની હશે.

ચર્ચે એવું કહેલુંજ નથી કે ઓછાં છોકરાંઓને કેળવણી મળશે. તેણે એમ જરૂર કરેલુ છે કે કેળવણી ઉતરતાં ધોરણની હશે.

સરકારનો હેતુ નિશાળે જતા છોકરાંઓની સંખ્યા બેવડી કરી દેવાની છે એ વસ્તુ ચર્ચ ખુબ સારી રીતે જાણે છે. પરંતુ સ્કુલના વખતને બે શીફટોમાં વહેંચીને તેમ કરવામાં આવશે એટલે પ્રત્યેક છોકરાંને અપાતો વખત અરધો કરી દેવામાં આવશે. તેનો અર્થ કેળવણી હલકા પ્રકારની હશે એ સિવાય બીજો નથી થતો.

બીશપ રીવ્ઝે જણાવ્યું કે, ચર્ચનો મુળ વાંધો, જેનો ડૉ. ફરવુઅર્ડે ઉલ્લેખ નથી કર્યો, તે માત્ર ઉતરતા ધોરણની કેળવણીના સવાલ વિષેજ નથી એવી જાતની કેળવણીનો સવાલ છે કે જે અમારી દ્રષ્ટિએ આફ્રિકનોના ઘણાજ મોટા વર્ગને કાયમના હલકા દરજ્જાએ મુકનારી છે.

ડૉ. ફરવુઅર્ડે એવો આરોપ મુકયો હતો કે એંગ્લીકન ચર્ચવાળાઓ નેટીવોમાં એવો ખોટો પ્રચાર કરી રહ્યા છે કે જે તેઓને 'આ દેશની સરકારની વિરૂદ્ધ ઉશ્કેરનારો થઇ પડવા સંભવ છે. બીશપ રીવ્ઝે કહ્યું કે આ આરોપ તદન જુઠો અને અન્યાયી છે.

ચર્ચ રાજકારણમાં પડતુંજ નથી. નૈતિક ધોરણ ઉપરજ તે પોતાનું સ્થાન લે છે.

એંગ્લીકન-મીશનની ૨૩ સ્કુલો બંધ કરવાનો મારો ઠરાવ ધમકીરૂપે નથી.

પ્રધાનના કાયદાથી ઉપસ્થિત થએલી સ્થિતિને લીધે એ ઠરાવ કરવાને અંતઃકરણથી હું પ્રેરાયો છું.

બાન્ટુ એજ્યુકેશન એકટ જાતેજ ધમકીરૂપ છે અને તેમાં વળી પ્રધાને મ્યુનીસીપલ લોકેશનોમાં ચર્ચોને માટે આપેલી જમીનોનાં લીસો પાછા ખેંચી લેવામાં આવવાની શકયતા જણાવી છે. કાયદાની મતલબ એવી છે કે ચર્ચ આફ્રિકનની કેળવણીપર કંઇ પણ અસર–રાખવા માંગતું હોય તો તેણે પ્રધાનની નીતી અમલમાં મુકવી પડશે.

—મી. અને મીસીસ નસરવાનજી જીનવાલાના પુત્રી ડૉ. ખુરશીદબાનુ જીનવાલા જેમનું, મરહુમ જાલભાઇ રૂસ્તમજીના પુત્ર ભાઇ રૂસ્તમજીની સાથે સગપણ થયું છે, તેઓ ઈંગ્લાંડમાં પોતાનો દાકતરી અભ્યાસ પુરો કરી અને એક વર્ષ ત્યાંની ઇસ્પીતાલમાં ઇન્ટર્નશીપ કરી યુનીયનમાં આવ્યાં છે. ગયે અઠવાડીયે તેમણે પોતાના માતુશ્રીની સાથે ડરબનની મુલાકાત લીધી હતી, જ્યાં મીસીસ જાલભાઈ રૂસ્તમજીએ તેમના માનમાં સ્ત્રીઓનો મેળાવડો કર્યો હતો, જેમાં ડરબનની ઘણી બેનોએ હાજરી આપી હતી. ડૉ. ખુરશીદ બાનુ જીનવાલાએ રવીવારે ફીનીકસ સંસ્થાની મુલાકાત લીધી હતી. તેઓ બે માસ જોહાનીસબર્ગની બરગવાનાથ હોસ્પીટલમાં કામ કરવા ઇરાદો રાખે છે.

આર્ચ બીશપે ફરવુઅર્ડને આપેલો જવાબ

ડો. ફરવુઅર્ડે આર્ચ બીશપ હર્લી ઉપર એવો આરોપ મુક્યો છે કે બાન્ટુ એજ્યુકેશન એક્ટ ઉપર ટીકા કરતાં તેમણે ડો. ફરવુઅર્ડ ઉપર અંગત હુમલો કર્યો હતો. તેના જવાબમાં આર્ચ બીશપે એક નિવેદનમાં જણાવ્યું છે કે, દક્ષિણ આફ્રિકાના દરેક વફાદાર વતનીની ફરજ છે કે જે વિચારો તે રાજ્યને જોખમકારક માનતો હોય તેનો તેણે વિરોધ કરવો. તેમના સિદ્ધાંતો અને નીતીઓની ટીકાને ડો. ફરવુઅર્ડે પોતાની ઉપર અંગત હુમલા તરીકે માની લેવી એ વાજબી નહિ ગણાય.

જાહેર કારભારમાં રાજ્યે વધારે પડતી સત્તા લેવી પડે એથી ઘણા લોકોને ચીંતા થઇ રહી છે. એપાર્ટહેડના હેતુઓ સાધવાને સરકાર લોકોના જીવન ઉપર કાબુ મુકવાનું યોજી રહી છે અને તેમ કરવાને માટે તે બાન્ટુ એજ્યુકેશનનો ઇજારો લઇ લેવા અને મીશનરીઓને તેમાંથી કાઢી નાખવા માંગે છે.

મીશનરીઓપર સરકાર અંકુશ મુકવા માંગતી જણાય છે કારણ તેઓ સરકારની યોજનાને બંધ બેસતા નથી અને સરકાર માને છે કે કેળવણી આપવાનું મીશનરીઓનું કામ તે જાતે જ વધારે સારૂં કરી શકશે.

કેથલીક ચર્ચને લાગતું હતું કે તે નેટીવોને કેળવણી આપવામાં પોતાનો ફાળો આપી શકશે અને વચગાળાના વખતમાં સરકારની નીતીને વધારે નરમ કરી શકશે.

એપાર્ટહેડના સંખ્યાબંધ કાયદાઓ જે કાળા લોકોના આત્માપર અને ગોરાઓના અંતઃકરણપર હથોડાની જેમ પડી રહ્યા છે તેવે વખતે અમને કેળવણીના ક્ષેત્રમાંથી હટી જવાનું કહેવામાં આવી રહ્યું છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાનું ભવિષ્ય શું થવાનું છે? એ સવાલની બળતરા અમને આફ્રિકનની કેળવણીની જવાબદારી સાથે સીધો સંબંધ રાખવાને અમને ઇન્તેજાર બનાવે છે. અમે તેના મગજ અને અંતકરણ બન્નેની નજીક આવેલા છીએ અને સેગ્રેગેશનની નીતીઓ તેઓને કેટલી ડંખી રહી છે એ જાણી શક્યા છીએ.

એક વસ્તુ નેટીવ કાયમને માટે સહન કરી નથી શકવાનો અને તે છે એપાર્ટહેડના પ્રત્યેક કાયદા અને ધારામાં રહેલું અપમાન.

એપાર્ટહેડનો આ રીતે વિચાર કરવામાં કદાચ તે ભુલ કરતો હશે. કદાચ તેમાં રહેલી તેની વધારે સેવાઓ અને સગવડોનો તેણે ખ્યાલ કરવો જોઇએ. પરંતુ તેઓ એ રીતે વિચાર કરતા નથી અને તે નહિ કે મીશનરીઓ તેઓને એથી ઉલટુ શીખવતા હતા એ કારણે.

યુનીયનની ભિન્ન જાતીઓ વચ્ચેના સંબંધના સવાલનો સહેલો ઉકેલ એક નથી. આથીજ સરકારે પ્રકાશને માટે ખ્રીસ્તી સિદ્ધાંતો પર આધાર રાખવાનો છે અને તેની અસર જેમ બને તેમ વધારે અને બહોળી રીતે ફેલાવી શકાય તેને માટે ઉત્તેજન આપવું જોઇએ.

બાન્ટુ એજ્યુકેશન એકટપર નાટાલ ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસ

નાટાલ ઇન્ડિઅન કોંગ્રેસ એક નિવેદનમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના સઘળા લોકોને અને ખાસ કરી હીંદીઓને ચેતવણી આપે છે કે બાન્ટુ એજ્યુકેશન એક્ટ જેઓ લોકશાસનના સિદ્ધાંતોને ચાહે છે અને આપખુદ સત્તાનો વિરોધ કરે છે તેઓ સઘળાપર પ્રહાર કરનારો છે. દક્ષિણ આફ્રિકાની રાજપદ્ધતિ પ્રથમ આફ્રિકનોની એપાર્ટહેડની વેદીપર આહુતી આપવાની છે. દક્ષિણ આફ્રીકાનો ઇતિહાસ આપણને એ શીખવે છે. જમીનપરના પ્રતિબંધોનો આપણને અનુભવ થઇ ચુકેલો છે. પ્રથમ ૧૯૧૩ની સાલમાં અને પાછળથી ૧૯૩૩ની, સાલમાં આફ્રિકન વસ્તીના જમીન માલીકીના હકોપર પ્રહાર કરવામાં આવ્યો. એક વખત આફ્રિકનોના હકો છીનવી લેવાયા પછી હીંદીઓનો વારો આવ્યો. અને પેગીંગ એક્ટ અને ૧૯૪૬ના લેન્ડટેન્યુરથી અને હવે ગ્રુપ એરીયાઝ એક્ટથી આપણે સ્પષ્ટ જોઇ રહ્યાં છીએ કે સરકારનો મુખ્ય હેતુ સઘળા બીન-ગોરાઓને આ દેશમાં જમીન વિનાના કરી મુકવાનો છે.

એજ રીતે ૧૯૩૬માં પ્રથમ આફ્રિકનોને માટે કોમી પ્રતિનિધિત્વનો સિદ્ધાંત દાખલ કરવામાં આવ્યો પછી એજ વસ્તુ ૧૯૪૬માં હીંદીઓ સામે ધરવામાં આવી અને હવે નેશનલીસ્ટો કેપમાં કલર્ડો અને હીંદીઓને સામાન્ય મતપત્રકપરથી કાઢી નાખી તેના બદલામાં કોમી મતાધિકાર આપવા માંગે છે.

આથી દક્ષિણ આફ્રિકાના સઘળા વર્ણના લોકોએ સિદ્ધાંતપર મક્કમપણે ઉભા રહેવાનું છે. જો સિદ્ધાંત એક વાર સ્વિકારાયો તો દક્ષિણ આફ્રિકાના સઘળા લોકોને દુઃખી થવું પડશે. મજકુર કાયદાને આપણે નૈતિક અને લોકશાસનના ધોરણે વખોડી રહ્યા છીએ. આપણે જાણીએ છીએ કે લોકશાસન એ અખંડિત છે અને આપણા લોકોના એક વર્ગપર થઇ રહેલા હુમલામાં જો આપણે ચુપ બેસી રહીશું તો યુનીયનમાં લોકશાસન અને સ્વતંત્રતાનું નામ ભૂંસાઇ જશે.

શ્રી. એચ. કે. ગોકળનું અવસાન

અમને નોંધ લેતાં ઉંડો ખેદ થાય છે કે જોહાનીસબર્ગના જાણીતી એચ. કે. ગોકળની પેઢીના માલીક શ્રી હરીભાઇ કાહાનજીભાઇ ગોકળનું લાંબી માંદગી બાદ ૪૫ વર્ષની વયે અકાળ અવસાન થયું છે. શ્રી હરીભાઇ ગોકળ કેટલાક માસથી હૃદયના રોગથી બીછાનાવશ હતા. એ રોગે તેમને છોડયા નહિ અને મંગળવાર નવેમ્બર તા. ૩૦મીના સવારે ૧ વાગે ઓરીએન્ટ હાઉસમાં પોતાના મુકામે સ્વર્ગવાસ પામ્યા. શ્રી હરીભાઇએ ગુજરાતી અભ્યાસ સ્વદેશમાં કર્યો હતો અને અંગ્રેજીનું કામચલાઉ જ્ઞાન ધરાવતા હતા. તેઓ આ દેશમાં નાનપણથી આવ્યા હતા અને શરૂમાં તેમના પિતાશ્રીએ લ્યુઇટ્રીખાર્ટમાં ખોલેલા વેપારમાં મદદ કરતા હતા. ત્યાં પોતાના પિતાશ્રીના અવસાન બાદ પુત્રે પિતાના વેપારનો વારસો મેળવ્યો અને તેમણે જોહાનીસબર્ગમાં સારો વેપાર જમાવ્યો જે આજે એચ. કે. ગોકળની માત્ર હીંદી વેપારી આલમમાંજ નહિ પરંતુ યુરોપીયન વેપારી આલમમાં પણ મશહુર પેઢી છે. સ્વર્ગસ્થ હરિભાઇનામાં માનવ નબળાઇઓ હતી પરંતુ હૃદયની ઉદારતા તેમનો આગળ પડતો ગુણ હતો. વેપારમાં પોતાના આહકો સાથે પોતે દ્રઢ અને સખત હતા પરંતુ જેઓને મદદની જરૂર પડતી તેઓ પ્રત્યે નરમાશથી વર્તતા અને વગર સંકોચે મદદ કરતા. ઘણાને તેમણે ફરી પગભર થવામાં સહાયતા આપેલી છે. કોઇ પણ કામ સારૂં અને લાયક છે એવી તેમને ખાત્રી થતી તો તેમાં તેઓ વગર સંકોચે ઉદારતાથી મદદ આપતા. કોઇ પણ પરોપકારી કામ અર્થે તેમને દરવાજે ગયેલ કોઇને ખાલી હાથે પાછા જવું પડેલું નથી. જો કે તેઓ ગાંધીજીના સિદ્ધાંતોને પોતાના જીવનમાં ઉતારી શકયા ન્હોતા—જે વસ્તુ તેઓ કદી છુપાવતા નહિ—છતાં ગાંધીજી પ્રત્યે પુજ્યભાવ અને તેમના ઉચ્ચ આદર્શો પ્રત્યે ઉંડુ માન ધરાવતા હતા. અને તેથી ગાંધીજીએ સ્થાપેલ ફીનીક્સ સંસ્થા અને 'ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન' પ્રત્યે તેમને ખાસ માન હતું અને ફીનીક્સ સંસ્થાને યાત્રાનું સ્થળ ગણતા હતા. ફીનીક્સ સંસ્થામાં મહાત્મા ગાંધીજીના સ્મારક તરીકે ઉભેલું "સર્વોદય" મકાન ફરી તેની મૂળ સ્થિતિમાં બાંધવાનો લગભગ પા. ૨૦૦૦નો ખર્ચ તેમનાજ ઉત્સાહ અને પ્રેરણાથી એચ. કે., એ. અને વી. ગોકળ અને નાથાલાલ દેવશી તરફથી આપવામાં આવ્યો હતો. એ ઉપરાંત કસ્તુરબા ગાંધી સ્મારક સ્કુલ ફીનીક્સ સંસ્થામાં બાંધવામાં પણ તેમણે સારો ફાળો આપ્યો હતો અને 'ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન'ને જ્યારે જ્યારે મદદની જરૂર પડી ત્યારે એક બોલ પડતાંજ તેઓ વગર આનાકાની એ ઉદારતાથી મદદ આપતા આવ્યા હતા. શ્રી. હરીભાઇના અવસાનથી વેપારી વર્ગને એક ખરા મીત્રની ખોટ થઇ છે અને 'ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન'ને એક સુહૃદ મીત્ર અને મજબુત ટેકો આપનારાઓમાંના એકની મોટી ખોટ થઇ છે.

સ્વર્ગસ્થ શ્રી. એચ. કે. ગોકળ

સ્વર્ગસ્થ હરીભાઇ ગોકળ પોતાની પાછળ પોતાના દુઃખી વિધવાને, બે સુપુત્રો, જેમાના એક શ્રી ધીરૂભાઇ બાહોશીથી પોતાના પિતાશ્રીનો વેપાર ચલાવી રહ્યા છે, તેમને, ત્રણ સુપુત્રીઓ, જેમાંની બે હીંદમાં પરણેલી છે, તેમને, બે ભાઇઓ, જેઓ લોરેન્કો માર્કિવસમાં છે, તેમને અને અન્ય કુટુમ્બીજનોને શોક કરતાં મુકી ગયા છે. તેઓ સર્વના પ્રત્યે અમે ઉંડી દિલસોજી ધરાવીએ છીએ. ઇશ્વર તેઓની ઉપર આવી પડેલું મહાન દુઃખ સહન કરવા ધીરજ હીમત અને શક્તિ આપે અને સ્વર્ગસ્થના આત્માને ચિરશાંતી આપે.

ભારતનો પત્ર

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)

મુંબઇ તા. ૪-૧૧-૫૪.

આંધ્ર રાજ્યમાં પ્રકાશમના પ્રધાન મંડળનું આસન ફરી ડોલવા લાગ્યું છે. રામમુર્તી તપાસ સમિતિએ આંધ્ર માંથી દારૂબંધી રદ કરવાની ભલામણ કર્યો પછી આંધ્ર ધારાસભાએ પણ દારૂબંધી રદ કરવાનો નિર્ણય કર્યો હતો. પરંતુ પ્રકાશમ સરકારે તેનો અમલ કરવાની ના પાડી હતી. આ તો થોડાક દીવસોમાં પ્રકાશમ પ્રધાન મંડળનું પતન થાય એવો સંભવ છે. સામ્યવાદીઓએ હાલના પ્રધાન મંડળ સામે અવિશ્વાસની દરખાસ્ત રજુ કરી છે. પ્રકાશમના પ્રધાન મંડળમાં પ્રજા-સમાજવાદી પક્ષનો પ્રતિનિધિ હોવા છતાં ધારાસભામાં સાત સભ્યો ધરાવતા આ પક્ષના મંત્રી બીજા ત્રણ સભ્યો સાથે વિરૂદ્ધમાં પડ્યા છે. એટલે આમ તો વિરોધ પક્ષની બહુમતી થઇ જાય છે અને છેક છેલ્લી ઘડીએ કોઇ સભ્યો મોરચો નહિ બદલે તો પ્રકાશમ સરકારની હાર થશે અને તેને રાજીનામું આપવું પડશે.

* * *

રશિયન સામ્યવાદીઓની દ્રષ્ટિ સ્વાર્થાંધ અને વિચિત્ર છે. ૧૯૪૨ માં જ્યારે પુ. બાપુએ "ક્વીટ ઇન્ડિઆ"ની લડત શરૂ કરી, ભારતની આઝાદી માટે મરણીઓ સંગ્રામ શરૂ કર્યો હતો, ત્યારે અંગ્રેજોએ પાશવી જુલ્મો ગુજાર્યો હતા. આ સમયે સામ્યવાદીઓ બ્રીટીશ સરકારના પક્ષે ભળી ગયા હતા અને આઝાદી માટે લડનારાઓ વચ્ચે જાસુસી કરી તેમને પકડાવી દેતા હતા. ભારતની આઝાદીના ઇતિહાસમાં આ ઘોર દ્રોહ કહેવાય. છતાં રશિયાએ પ્રકટ કરેલી "સોવીયેટ એન્સાઇકલોપીડીઆ" (રશિયન શબ્દ કોશ)માં મહાત્મા ગાંધી વિષે લખવામાં આવ્યું છે કે, ગાંધીજી ખુબી રીતે ભારતની આઝાદીના ટેકેદાર હોવાનો ઢોંગ કરતા હતા! પરંતુ જ્યારે ભારતની આઝાદી માટેની લડત ક્રાંતિકારી બનવા લાગી ત્યારે ગાંધીજીએ લોકોને દગો દીધો અને બળવો દબાવી દેવામાં શાહીવાદીઓને (બ્રિટન ને) મદદ કરી!" અજ્ઞાન અને બેવકુફીની પણ હદ હોય છે. ભારતના મુક્તિદાતા વિષે આવા હડહડતા જુઠાણાથી ભારતમાં ભારે રોષની લાગણી ફેલાઈ હતી અને ભારત સરકારે રશિયન સરકાર પાસે આ લખાણ સામે સખત વિરોધ નોંધાવ્યો છે.

* * *

દક્ષિણ આફ્રિકામાં હીંદીઓ વિષે દક્ષિણ આફ્રિકા સાથે સીધી મંત્રણા કરવાની દક્ષિણ અમેરીકાના દેશોની યોજનાનો ભારતે સ્વીકાર કર્યો છે. પણ આવી રીતે સીધી મંત્રણા થાય પણ તેનું કાંઇ પરિણામ આવવાની આશા રખાતી નથી. યુનોમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાંના રંગભેદનાં પ્રશ્ન અંગે દક્ષિણ અમેરીકાના દેશોએ હંમેશા ભારતને ટેકો આપ્યો છે. એટલે તેમને રાજી રાખવા માટે ભારતે આ યોજનાનો સ્વીકાર કર્યો છે.

* * *

પ્રજા સમાજવાદી પક્ષ કટોકટી તરફ વધુને વધુ ધસડાઇ રહ્યો છે. ડો. લોહીઆના છેલ્લા નિવેદનથી સમાધાનની તક ઓછી દેખાય છે. નાગપૂર ખાતે મળનારા પક્ષના અધિવેશનમાં કોંગ્રેસ પછીના દેશના બીજા નંબરના ગણાતા આ પક્ષનું ભાવી નક્કી થશે. શ્રી જયપ્રકાશે પક્ષ સાથેનો સક્રીય સહકાર બંધ કર્યો છે, ડો. લોહીઆ મંત્રીપદેથી છુટા થયા છે. આચાર્ય કૃપલાનીએ પ્રમુખપદેથી રાજીનામું આપ્યું છે. આવા સંજોગોમાં પક્ષનું ભાવી જરાય ઉજળું દેખાતું નથી. મતભેદ અને ઝઘડા પક્ષના નેતાઓમાંજ છે; સામાન્ય સભ્યોમાં નહિ. મતભેદો લગભગ તમામ મુદ્દાઓ પર છે. આ મતભેદોને પરિણામે પક્ષમાં ભંગાણ પડવાનો અને ગાંધીવાદી વિચારસરણીવાળા તેમાંથી છુટા થઇ જાય તેવો સંભવ છે.

* * *

પારડી તાલુકામાં ઘાસનું વાવેતર કરતા જમીનદારો અને ખેત-મજુરો વચ્ચે ફરી ઝગડો શરૂ થયો છે. પ્રજા સમાજવાદી પક્ષની દોરવણી અનુસાર ખેત-મજુરોએ દોઢ રૂપિયા રોજ કરતાં ઓછી મજુરીથી ઘાસ કાપવાનું કામ ન કરવાનો નિર્ણય કર્યો છે. જમીનદારોનું કહેવું એવું છે કે, તેમને રોજના એક રૂપિયાથી વધુ મજુરી આપવાનું પોષાઇ શકે તેમ નથી. આથી ખેત-મજુરોએ પીકેટીંગ કરીને પણ ઘાસ કપાતું અટકાવવા સત્યાગ્રહ શરૂ કર્યો છે. ઘાસ કપાઇ જાય તો તેઓ ગાડાંઓ આડા સુઇ જઇને ઘાસને લઇ જતાં અટકાવે છે. અત્યાર સુધીમાં આ સંબંધમાં તેર માણસોની ધરપકડ થઇ છે. આ વિસ્તારમાં મજબુત પોલીસ બંદોબસ્ત કરવામાં આવ્યો છે. અત્યાર સુધી આ ઝગડામાં સરકારે દરમીયાનગીરી કરી નથી. પણ જો આ ઝગડો લાંબો ચાલે તો સરકારને વચ્ચે પડ્યા વિના છુટકો નહિ રહે.

* * *

મુંબઇ તા. ૧૮-૧૧-૫૪.

ભારતના વડા પ્રધાન શ્રી નેહરૂએ ચીનથી પાછા ફર્યા બાદ વિવિધ બાબતો અંગે દિલ્હીમાં મંત્રણાઓ શરૂ કરી દીધી છે. પોતા પર વધી ગયેલો કામનો બોજો ઓછો કરવાનું પણ શરૂ કરી દીધું છે. કોંગ્રેસ પ્રમુખ તરીકેનો હોદ્દો છોડવાથી તેમણે શરૂઆત કરી છે. તેમની સમજાવટથી કોંગ્રેસ કારોબારીએ કોંગ્રેસના હવે પછીના પ્રમુખ તરીકે સૌરાષ્ટ્રના મુખ્ય પ્રધાન શ્રી ઉછરંગરાય ઢેબરની સર્વાનુમતે પસંદગી કરી છે. કોંગ્રેસના પ્રમુખ તરીકે ચુંટાનારા શ્રી ઢેબરભાઇ બીજા સૌરાષ્ટ્રવાસી હશે. કોંગ્રેસના પહેલા સૌરાષ્ટ્રવાસી પ્રમુખ મહાત્મા ગાંધી હતા. શ્રી ઢેબરભાઇની આવા ઉચ્ચ પદ માટે પસંદગી થતાં સૌરાષ્ટ્ર-ગુજરાતમાં આનંદની લાગણી ફેલાઇ છે. મહાત્મા ગાંધી અને સરદાર પટેલના અવસાન પછી અખિલ હીંદના રાજકારણના તખત પર એક પણ ગુજરાતી રહ્યો નહોતો. અત્યારના ગુજરાતી કોંગ્રેસી નેતાઓની પ્રવૃતિ મહા ગુજરાત અને મુંબઇ પુરતી મર્યાદિત હતી અને ભારતના અન્ય ભાગોમાં તેમના નામો ખાસ જાણીતા ન હોતા. શ્રી બળવંતરાય મહેતા ગયા વર્ષથી કોંગ્રેસના મહામંત્રી થયા પછી, તેમણે બજાવેલી સુંદર કામગીરીથી કાંઇક પ્રકાશમાં આવ્યા છે.

શ્રી ઢેબરભાઇએ આમ તો પ્રધાન પદ છોડી સંસ્થાકીય પ્રવૃત્તિમાં પડવાની ઇચ્છા ઘણી વખત દાખવી હતી. છેલ્લે છેલ્લે બે-ત્રણ વખત તો હોદ્દો છોડવાનું નક્કીજ થઇ ગયું હતું. ગયા વખતે તો છેક શ્રી નેહરૂની મંજુરી પણ મેળવી લેવામાં આવી હતી. પરંતુ સૌરાષ્ટ્ર ધારાસભામાં બે જુથો છે. શ્રી રસિકલાલ પરીખ અને શ્રી ઢેબરભાઇ વચ્ચે સ્વભાવગત કેટલાક મુદ્દાઓ પર મતભેદો હતા અને છે. શ્રી ઢેબરભાઇને ટેકો આપનારા અને શ્રી રસિકભાઇનો વિરોધ કરનારાઓએ છેલ્લી ઘડીએ શ્રી ઢેબરભાઇને સમજાવી લઈ હોદ્દા પર ચાલુ રાખ્યા હતા. હવે આ વખતે તો શ્રી ઢેબરભાઇ મુખ્ય પ્રધાનપદ છોડીજ જશે. આમ તો કોંગ્રેસના પ્રમુખની કોંગ્રેસના પ્રતિનિધિઓ દ્વારા અધિવેશન વખતે ચુંટણી થાય છે. પરંતુ ઢેબરભાઇની શ્રી નેહરૂ અને કોં. કારોબારીએ સર્વાનુમતે પસંદગી કરી હોવાથી તેઓ કાંતો બિન હરીફ ચુંટાઇ આવશે અથવા તો જો કોઇ તેની સામે ઉભા રહેવાની હિંમત કરશે તો હારી જશે.

શ્રી ઢેબરભાઇના જવાથી સૌરાષ્ટ્રના મુખ્ય પ્રધાન કોણ થશે, એ સવાલ ઉભો થયો છે. મળતા સમાચાર પ્રમાણે, શ્રી ઢેબરભાઇ અને શ્રી રસિકભાઇ બન્નેએ શ્રી બળવંતરાય મહેતાને આ પદ સંભાળી લેવા માટે આગ્રહ કર્યો હતો. પરંતુ શ્રી બળવંતરાય મહેતાને બહુ અળખામણી રીતે સૌરાષ્ટ્રનું પ્રધાનપદ છોડવું પડ્યું હતું. એટલે તેમણે આ હોદ્દો સ્વીકારવાની અત્યારે તો ઘસીને ના પાડી છે. એટલે હવે શ્રી રસિકલાલ પરીખ સૌરાષ્ટ્રના મુખ્ય પ્રધાન થશે. શ્રી રસિકભાઇ સામે સૌરાષ્ટ્ર ધારાસભાના અમુક સભ્યો તથા પ્રજાના ચોક્કસ વર્ગનો વિરોધ છે, એ હકીકતને લક્ષમાં રાખીને શ્રી રસિકભાઇએ એવી દરખાસ્ત કરી છે કે સૌરાષ્ટ્ર ધારાસભા કોંગ્રેસ પક્ષના નેતા તરીકે પોતે ઉભા રહે ત્યારે તેમની સામે બીજા કોઇને પણ ચુંટણીમાં ઉભા રહેવાની છુટ હોવી જોઇએ અને એવી રીતે પોતે નેતા તરીકે ચુંટાય પછીજ સૌરાષ્ટ્રનું મુખ્ય પ્રધાન પદ સ્વીકારશે. શ્રી બળવંતરાય મહેતાની કોંગ્રેસના મહામંત્રી તરીકેની સફળ કામગીરી પછી તેમને કેન્દ્રના પ્રધાન મંડળમાં લેવાની સારી તક ઉભી થઇ છે.

શ્રી કિડર્વાઇના અવસાનથી પ્રધાન મંડળમાં ખાલી પડેલી જગ્યા પછી શ્રી નેહરૂ પ્રધાન મંડળમાં ફેરફારો કરશે. એ ચોક્કસ છે. આ ફેરફારોમાં શ્રી બળવંતરાયને સ્થાન મળી જાય એવો સંભવ છે. શ્રી ઢેબરભાઇના જતાં સૌરાષ્ટ્રના પ્રધાન મંડળમાં ખાલી પડનારી એક બેઠકમાં કોઇક બેહુને પ્રધાન તરીકે નિમવાની પણ માગણી થઈ રહી છે. મધ્ય સૌરાષ્ટ્ર અને હાલારનો કોઇ સભ્ય પ્રધાન મંડળમાં નથી, એટલે એ વિસ્તારો તરફથી પણ એક બેઠકની માગણી થઇ રહી છે. પરંતુ મળતી માહિતી મુજબ, શ્રી ઢેબરભાઇના જવા છતાં કોઇ નવો પ્રધાન નહિ લેવાય અને તેમના ખાતાઓ બીજા પ્રધાનો વહેંચી લેશે.

* * *

પોતાના રાજ્યોને ભારત સંઘ સાથે જોડી દેવામાં જેમ સૌરાષ્ટ્રના રાજવીઓએ પહેલ કરી હતી, તેમ ના. જામ સાહેબની આગેવાની હેઠળ સૌરાષ્ટ્રના રાજવીઓએ સ્વેચ્છાથી પોતાના સાલિયાણામાં કાપ મુકવાની બાબતમાં પણ પહેલ કરી છે. આ રાજવીઓની જામ સાહેબના પ્રમુખપદે એક સભા મળી હતી, તેમાં તેમણે શ્રી નેહરૂની અપીલને માન્ય રાખીને પોતપોતાની શકિત અનુસાર દેશની વિકાસ યોજનાઓની પ્રગત્તિને ખાતર સાલિયાણામાં કાપ મુકવાનો તથા અન્ય રીતે મદદ કરવાનો નિર્ણય કર્યો હતો.

* * *

ગુજરાતના ગામડાઓને વિજળી પુરી પાડવાના કાર્યક્રમને હવે વેગ મળશે. કેન્દ્ર સરકારે આ માટે મુંબઇ રાજ્યને ૨૮૪ લાખ રૂ.ની લોન આપવાનું મંજુર કર્યું છે. આ રકમમાંથી નીચે પ્રમાણે ખર્ચ થશે. ધોળકા અને આસપાસના પ્રદેશને વિજળી પુરી પાડવા રૂ. ૨૭૨૬ લાખ, ખંભાતની મીલો અને પરવાનેદારોને વિજળી

પુરી પાડવા રૂ. ૩૨ લાખ, નડિયાદ તાલુકામાં મહુડા અને વીણા વિસ્તાર માટે રૂ. ૫.૨-લાખ, બોરસદ તાલુકા ના આંકલાવ માટે રૂ. ૩ાા લાખ, મહેસાણા જીલ્લાના કડીમાં વિજળી માટે રૂ. ૬.૩લાખ, સાણંદ અને વિરમ ગામમાં વિજળીનો પુરવઠો વધારવા માટે રૂ. ૨૦.૯ લાખ, મહેસાણા જીલ્લામાં પાતાળ કુવાઓ માટે વિજળી પુરી પાડવા ૩૩.૨ લાખ, ખેડા જીલ્લા માં સાણંદ, પેટલાદ, ખંભાત વિસ્તાર માટે રૂ. ૬૭ લાખ, નડિયાદ વિસ્તાર ના ગામોને વિજળી પૂરી પાડવા માટે રૂ. ૬૪ લાખ અને નવા પાવર હાઉસો માટે રૂ. ૨૪ાા લાખ. આમ તો ગુજરાતના ગામેગામ ગ્રીડ પદ્ધતિથી વિજળી પુરી પાડવાનું સરકારનું ધ્યેય છે. આ લોન મળતાં કાર્યક્રમમાં હવે વેગ આપશે.

* * *

પહેલી પંચ વર્ષી પ્રગત્તિ પર વિચારણા કરવા તથા બીજી પંચ વર્ષી યોજના ની ભૂમિકા રચવા માટે રાષ્ટ્રીય વિકાસ કાઉન્સીલની બેઠક શ્રી નેહરૂના પ્રમુખ પદે મળી હતી. કાઉન્સીલે બીજી પંચ વર્ષી યોજનાના ખર્ચ વિષે પ્રાથમિક વિચારણા થઇ હતી. બીજી યોજના રૂ. ૫૦૦૦ કરોડની કરવાનો સામાન્ય અભિપ્રાય પ્રવર્તતો હતો. નાણા પ્રધાન શ્રી દેશમુખે જણાવ્યું હતું કે, નવી યોજનાનો રૂ. ૫૫૦૦ કરોડનો અંદાજ હશે. આમાંથી રૂ. ૩૦૦૦ કરોડ સરકાર ખાતે અને રૂ. ૨૫૦૦ કરોડ ખાનગી ખાતે ખર્ચાશે. હાલની પહેલી પંચ વર્ષી યોજના રૂ. ૩૫૦૦ કરોડની છે. આમાંથી રૂ. ૨૩૦૦ કરોડ સરકાર ખાતે અને રૂ. ૧૨૦૦ કરોડ ખાનગી ખાતે ખર્ચાઇ રહ્યા છે. બીજી યોજનાનો ચોક્કસ ખર્ચ આપ તાં નાણા પ્રધાન અચકાતા હતા, કારણ કે હજી કરવેરા તપાસ પંચનો હેવાલ આવવાનો બાકી છે અને એ હેવાલ પ્રમાણે કરવેરામાં ફેરફાર કરવા પડશે. એટલે એ પછી કેન્દ્ર અને રાજ્યોની આવક કેટલીક હશે તે કહી શકાય નહિ.

બેકારીનો પ્રશ્ન ઉકેલવા કાઉન્સીલે રોજગારી વધુ પ્રમાણમાં આપી શકે તેવી અને ખાસ કરીને ગૃહ અને નાના ઉદ્યોગોની યોજનાઓ હાથ ધર વાનું ઠરાવ્યું હતું. વધુમાં તેણે તમામ પ્રકારના હુન્નરી શિક્ષણ આપવાના પ્રમાણમાં મોટો વધારો કરવાનું અને એ માટે તાલીમની યોજનાઓ કરવાનું ઠરાવ્યું હતું. વધુમાં ગ્રામ વિસ્તારો માં ક્રાંતિકારી પરિવર્તન લાવનાર ગ્રામ વિકાસ યોજનાઓ અને રાષ્ટ્રીય વિસ્તરણ યોજનાઓને કાયમી કરવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું. આથી દર વર્ષે સરકારને રૂ..૧૨ કરોડનો ખર્ચ આવશે.

વડા પ્રધાન શ્રી નેહરૂએ દેશનું ધ્યેય સમાજવાદજ હોવો જોઇએ, એવી સ્પષ્ટ જાહેરાત કરી હતી. ભારત સર કાર છેલ્લા ૭ વર્ષમાં આર્થીક ક્ષેત્રે બનેલા વિવિધ બનાવોને લક્ષમાં લઇને ૧૯૪૮ના ઔદ્યોગિક નીતિને લગતા ઠરાવમાં ફેરફાર કરવાનું વિચારી રહેલ છે. શ્રી નેહરૂએ આ હકીકતનું સુચન રાષ્ટ્રીય વિકાસ કાઉન્સીલની બેઠકમાં કર્યું હતું ૧૯૪૮ના ઠરાવમાં મીશ્ર અર્થ કારણની ભલામણ કરવામાં આવી હતી અને પોલાદ જેવા કેટલાક પાયાના ઉદ્યોગો રાજ્ય માટે અનામત રાખવામાં આવ્યા હતા. દેશના અર્થ તંત્રમાં ખાનગી સાહસોને સારૂં સ્થાન અપાયું છે અને તેને ઉત્તેજન આપ વાનું ચાલુ રખાશે તેમ છતાં સરકારનું વલણ જનતાના હિતને ખાતર આપવા ખાનગી સાહસોનું નિયમન કરવાનું છે. સરકાર વધુ અને વધુ ક્ષેત્રોમાં પોતા ની પ્રવૃત્તિ વિસ્તારી રહી છે. સરકાર ની ઉદ્યોગો પ્રત્યેની નીતિમાં અચાનક કોઇ મુળભુત પલટો નહિ આવે તેમ છતાં જાહેર ઉદ્યોગો પર સમગ્ર સમાજ એટલે કે સરકારી માલિકી તથા ખાનગી સાહસો પર સામાજીક અંકુશ મુકવાની દિશામાં તે આગળ વધશે.

દેશનું ધ્યેય સમાજવાદજ હોવું જોઇએ એવી શ્રી નેહરૂની સ્પષ્ટ જાહેરાતને કોંગ્રેસ કારોબારીએ આડકતરી રીતે તેમની નેતાગીરીમાં વિશ્વાસ વ્યક્ત કરીને ટેકો આપ્યો હતો. હવે તો એ બાબતનો નિર્ણય કરવાનો છે કે દેશને કેટલી ઝડપે સમાજવાદ ભણી લઇ જઇ શકાય તેમ છે અને તેના ખાનગી ઉદ્યોગો પર કેવા પ્રત્યાઘાતો પડશે. અત્યારે તો એમ લાગે છે કે, સરકાર નિર્ધારિત ક્ષેત્રોમા ખાનગી સાહસોને ગમે તેટલું ઉત્તેજન આપે, તેમ છતાં એ ક્ષેત્રના ઉદ્યોગોના વિકાસ માટે પૂરતા પ્રમાણમાં ખાનગી મુડી બહાર નહિ આવે એટલે સરકારને એ ખાધ પૂરવા મને કે કમને એ ક્ષેત્રમાં પણ ઝુકાવવું પડશે.

* * *

અમદાવાદના સર્કીટ હાઉસના જે ખંડમાં મહાત્મા ગાંધી સામે માર્ચ ૧૯૨૨માં રાજદ્રોહના આરોપ સર કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો અને તેમને ૭ માસની કેદની સજા કરવામાં આવી હતી, તે ખંડને એક ઐતિહાસિક સ્થળ તરીકે જાળવી રાખવાનો મુંબઇ સરકારે નિર્ણય કર્યો છે. "આ ખંડમાં રાષ્ટ્રપિતા શ્રી મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધી પર તા. ૧૮મી માર્ચ ૧૯૨૨ના રોજ બપોરે બાર વાગ્યે રાજદ્રોહના આરોપસર કામ ચલાવવા માં આવ્યું હતું અને તેમને ૭ વર્ષની કેદની સજા કરવામાં આવી હતી" એમ ગુજરાતી અને હીંદીમાં લખેલી તખતીઓ ખંડની દિવાલ પર જડવા માં આવી છે.

આખરે આંધ્ર રાજ્યમાં પ્રકાશમ્ સરકારનું પતન થયું છે. પ્રકાશમ સરકાર સામેની અવિશ્વાસની દરખાસ્ત આંધ્ર ધારાસભામાં માત્ર એકજ મત ની બહુમતિ એ પસાર થઇ હતી. ઠેઠ છેલ્લી ઘડી સુધી કયો સભ્ય કોની તરફેણમાં મત આપશે એ નક્કી નહોતું અને કલાકે-કલાકે પરિસ્થિતિ બદલાતી જતી હતી. જુદા જુદા જુથો વચ્ચે સોદાબાજી ચાલતી હતી. છેવટે મત આપવાનો સમય આવ્યો ત્યારે કોંગ્રેસનાજ બે સભ્યો ફરી બેઠા અને તેમણે કોંગ્રેસી સરકારની વિરૂદ્ધ મત આપ્યો અને સરકારની એક મતે હાર થઇ.

આમ ગયા વર્ષેજ મદ્રાસ રાજ્ય માંથી વિસ્તારો છુટા પાડીને ભાષાના ધોરણે રચવામાં આવેલા પહેલા પ્રાંત માં પ્રથમ પ્રજાકીય સરકારનો અંત આવ્યો. ત્રાવણકોરની જેમ આંધ્રમાં પણ કોઇપણ પક્ષ બહુમતિમાં નથી. જો કે ધારાસભામાં સભ્ય સંખ્યા કોંગ્રેસના અન્ય પક્ષો કરતાં વધુ છે. કોંગ્રેસે પ્રજા સમાજવાદી અને કૃષક લોક પક્ષનો સહકાર લઇને સરકાર રચી હતી. આ અગાઉ પણ પાટનગરના પ્રશ્ન અને દારૂબંધીના પ્રશ્ન અંગે સરકારની ત્રણ વખત હાર થઇ હતી. નાના કુટકળિયા પક્ષો ક્યારે ફરી બેસે એ કહેવાય નહિ એટલે સરકાર આમેય જોખમી સ્થિતિમાંજ ટકી રહી હતી. તેમાં રામમુર્તી સમિતિએ દારૂ બંધી નિષ્ફળ નિવડી છે અને તેને નાબુદ કરવી જોઇએ અથવા તો વધારે ઉદાર બનાવવી જોઇએ, એવી ભલામણ કરવાથી દરેકેદરેક પક્ષમાં ફાટફુટ પડી હતી. ખૂદ કોંગ્રેસી સભ્યોમાં પણ કેટલાક સમિતિની ભલામણનો અમલ કરવાની તરફેણ કરતા હતા. આખરે આ પ્રશ્ન ઉપરજ સરકારનું પતન થયું.

પ્રકાશમ સરકારે રાજીનામું આપ્યા પછી બીજો કોઇ પક્ષ સરકાર રચી શકે તેમ નહોતો. એટલે રાષ્ટ્રપતિએ એક હુકમ બહાર પાડીને ત્યાં પોતાના શાસનની સ્થાપના કરી છે. આંધ્રના ગવર્નર શ્રી ચંદુલાલ ત્રિવેદી રાષ્ટ્રપતિ ના વતી રાજ્યનું શાસન ચલાવશે. પ્ર. પંજાબમાં કટોકટી ઉભી થઇ ત્યારે ત્યાંપણ ગવર્નર તરીકે શાસન ચલાવવા શ્રી ત્રિવેદીને મોકલવામાં આવ્યા હતા. આમ શ્રી ત્રિવેદીની શાસન કર્તા તરીકે ની લાયકાતમાં ભારત સરકારને પુરો વિશ્વાસ હતો. એટલેજ જ્યારે આંધ્ર રાજ્યની રચના કરવામાં આવી ત્યારે આવી પરિસ્થિતિ સર્જાવાના ભયને લીધેજ તેમને ત્યાં ગવર્નર તરીકે મોકલવામાં આવ્યા હતા.

રાષ્ટ્રપતિએ આંધ્ર ધારાસભાને બરખાસ્ત કરીને ત્યાં નવી ચુંટણીઓ ૧૮મી ફેબ્રુઆરીથી શરૂ થવાનો અને નવું પ્રધાન મંડળ તા. ૧લી એપ્રીલ ૧૯૫૫ના રોજ સત્તાપર આવવાનો સંભવ છે. આગામી ચુંટણીમાં બહુમતિ મેળવવાની કોંગ્રેસ માટે સારી તક છે. શ્રી પ્રકાશમ જેઓ પ્રજા-સમાજ વાદી પક્ષમાંથી છુટા થઇને કોંગ્રેસના સહકારી સભ્ય બની આંધ્રના મુખ્ય પ્રધાન પદે આવ્યા હતા, તેઓ ફરી કોંગ્રેસમાં જોડાય એવો સંભવ છે. આંધ્ર કેસરી તરીકે ઓળખાતા શ્રી પ્રકાશમ આંધ્રવાસીઓમાં ખુબજ લોકપ્રીય છે. કોંગ્રેસ સામે મુખ્ય વિરોધ પક્ષ સામ્યવાદીઓનો છે, પણ તેમની વગ ઘટતી જાય છે. સમાજ વાદી અને કૃષક પક્ષમાં ફાટફુટ છે એટલે કોંગ્રેસના જીતવાના ચાન્સીસ ઘણા છે.

એટલું તમે જાણો છો કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની

સન લાઇફ ઓફ કનેડા

ઉપરોક્ત કંપનીના હમો સત્તાવાર એજન્ટ છીએ.

ઉપરાંત

દક્ષિણ આફ્રીકાની વરિષ્ઠ અદાલતની કેપ ઓફ ગુડ હોપ પ્રોવીન્સીયલ ડીવીઝન ના સરકાર તરફથી નીમાયેલા અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી ભાષાન્તરકાર છીએ તેમજ અત્રેની ઈમીગ્રેશન અંગેનું કોઈ પણ જાતનું-કામકાજ વિના વીલંબ ત્વરીત ગતીએ થઈ શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £31,000 000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance.

Consult us first.

C. C. PALSANIA

GENERAL AGENT

Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultant.

Sworn Translator.

100 Sir Lowry Road, — CAPETOWN

P.O. Box 4624. Phone 32390

એન્ડ્રી વીશીન્સ્કીની ટુંક જીવન રેખા

મો. એન્ડ્રી વીશીન્સ્કી, જેમનું સોમવાર નવેમ્બર તા. ૨૨મીના ન્યુયોર્કમાં અણુચીંતવ્યું અવસાન થયું, તે છેલ્લાં વિશ્વ યુદ્ધ પછીના દાયકામાં રશીયાના અગ્રગણ્ય સ્પોકસમેન હતા અને રાજનીતી અને વકતૃત્વ શક્તિમાં સૌની ટોચે હતા. એ સમય દરમીયાન યુનાઇટેડ નેશન્સમાં તેઓ સોવીયેટના મુખ્ય ડેલીગેટ હતા. પરંતુ તેમની કાતીલ જીભે ૧૯૩૦માં રશીયામાંથી અનિષ્ટ તત્વોને સાફ કરનારા એક સામટા થએલા ખટલા વખતે પોતે પ્રોસીક્યુટર હતા ત્યારથી ખુબ આકર્ષણ કર્યું હતું.

તેમના પ્રથક્કરણ કરનારાં અજબ માનસે તેમને સોવીયેટ યુનીયનમાં સૌથી બાહોશ અને શક્તિશાળી વ્યક્તિ ઓમાંના એક બનાવી દીધા.

આંતરરાષ્ટ્રિય પરિષદોમાં તેમણે દલીલો અને વ્હીટોનું મીશ્ર તત્વ દાખલ કર્યું હતું યુનાઇટેડ નેશન્સમાં જ્યાં દલીલો કામ ન કરી શકે ત્યાં તેમણે વ્હીટોનો ઉપયોગ કરવો શરૂ કર્યો અને દલીલો તો વખતોવખત ખુટી પડવા લાગી તેથી તેમનું નામ "મી. વ્હીટો" પડી ગયું.

એન્ડ્રી યનુવારીવીચ વીશીન્સ્કી કોઇ અજબ વ્યક્તિ હતા. ઘડીમાં ઠંડા ગાર થઇ જઇ માણસની ઝાટકણી કાઢી નાખે અને ઘડીમાં ખુશનુમાં બની જાય. જો કે તેઓ પુરેપુરા સામ્યવાદી હતા છતાં માલદાર ઉદ્યોગ પતી જેવા દેખાતા હતા.

તેમના સમાગમમાં આવનારાઓ કહેતા કે સામાજીક જલસાઓમાં તે અતિ પ્રેમાળ અને વિનોદી બની જતા પરંતુ યુનાઇટેડ નેશન્સમાં ચર્ચાઓ થતી તે વખતે એક ક્ષણ પહેલાં જેમના પ્રત્યે એટલી મૈત્રી અને પ્રેમ ભાવ બતાવ્યા હતા તેમને સખત શબ્દોથી ઝાંટકી કાઢતા. અંગ્રેજી સહીત છએક ભાષાઓપર તેમણે કાબુ મેળવ્યો હતો છતાં ભાષણો રશીયન ભાષામાંજ કરતા.

મો. વીશીન્સ્કીના પત્નિ કેપીટોલીના ઇસીડોરવના, જેમની સાથે તેમણે નાનપણમાં લગ્ન કર્યાં હતાં, તે એક શિક્ષિકા છે. તેમને સીનાઇડા નામની એક દીકરી છે.

મી. વીશીન્સ્કીનો જન્મ ૧૮૮૩માં ઓડેસામાં પોલીશ ઓલાદના એક ઉમરાવ કુટુમ્બમાં થયો હતો.

નાનપણથીજ વકીલાત તરફ આકર્ષણ હોવાથી તેમને કીવ યુનીવર્સીટીમાં મોકલવામાં આવ્યા હતા જ્યાં તે હુશીયર વિદ્યાર્થી હતા. તેમના જમાનાના બીજાઓની જેમ તે ક્રાંતીકારી રાજકારણમાં લુબ્ધ થયા હતા અને યુનીવર્સીટીની સોશીયલ ડેમોક્રેટીક પાર્ટીની સંસ્થાના એક નેતા બન્યા હતા.

રશીયાના ઝારની પોલીસ તરફથી તે અનેક વખત પકડાયા હતા અને લાંબો સમય કેદમાં અથવા અટકમાં ગાળ્યો હતો. ૧૯૧૪ની સાલના અંત સુધીમાં તેમણે ઝાર સરકારની સાથે સમાધાન કરી નાખેલું જણાતું હતું અને મોરકોમાં વકીલાતનો ધંધો શરૂ કર્યો હતો. ૧૯૨૦માં તે કોમ્યુનીસ્ટ પાર્ટીમાં જોડાયા અને પ્રથમ અનાજ ખાતાના સ્ટાફપર મુકાયા. બીજાં વિશ્વયુદ્ધ વખતે રાજકીય નોકરીમાં દાખલ થઇ તે મો. મોલોટોવના હાથ નીચે પરદેશ ખાતાના ડેપ્યુટી કોમીસાર બન્યા.

૧૯૪૫થી તેઓ આંતર રાષ્ટ્રિય ક્ષેત્રમાં અને યુનાઇટેડ નેશન્સની પરિષદોમાંના સોવીયેટ ડેલીગેશનના નેતા તરીકે અથવા મો. મોલોટોવની જગ્યા સંભાળનાર તરીકે પોતાનો પ્રભાવ પાડવા લાગ્યા.

૧૯૪૯માં જાહેર કરવામાં આવ્યું કે મો. મોલોટોવ સોવીયેટના પરદેશ મંત્રીના પદપરથી નીવૃત્ત થયા છે અને મો. વીશીન્સ્કીની તે પદપર નીમણુક થઇ છે.

મારશલ સ્ટેલીનના અવસાન બાદ મો. મેલેનકોવના નવાં પ્રધાન મંડળમાં મો. વીશીન્સ્કીની જગ્યાએ પરદેશ મંત્રી તરીકે ફરી મો. મોલોટોવને લેવામાં આવ્યા હતા.

મો. વીશીન્સ્કીની આ ટુંક જીવન રેખા સાપા રીપર્ટર તરફથી બહાર પાડવામાં આવી છે.

બુકકીપીંગ, ઇનકમ ટેક્સ રીટર્ન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ ક્લીયરન્સ અને ઇનસ્યોરન્સ માટે મળો :

આર. વીઠ્ઠલ

૨૧૩ મેકોસા હાઉસ, ૧૭ કમીશનર સ્ટ્રીટ, સેકન્ડ ફ્લોર, ફેરેરાસ્ટાઉન, જોહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

સોક્રેટીસની સફર

હીંદના ગ્રામ્ય જીવન વિશે લેખો સવાલ જવાબ રૂપે આ પુસ્તકમાં સોક્રેટીસના વીચારો દર્શાવ્યા છે.

કીમત શી. ૩-૬.

મળવાનું ઠેકાણું : આ ઓફીસ.

ફોન: ૨૪૮૪૫.

ગ્રોસરી ક્યાંથી ખરીદશો ?

જો આપ સ્વચ્છ અને ભરોસાપાત્ર ગ્રોસરી મેળવવાને ઇંતેજાર હો તો અમારા ઉપર લખવા ચુકશો નહિં. હમે બનતી ઝડપે, ચોકખો માલ, કિફાયત ભાવે મોકલાવશું.

"ગ્રાહકોને સંતોષ આપવો" એ હમારો મુદ્રાલેખ છે.

એક વખતનો ટ્રાયલ ઓરડર, આપનો વિશ્વાસ સંપાદન કરવાને અચુક ફળીભુત થશે. કન્ટ્રીના ઓરડરો ઉપર સવિશેષ, કાળજીપુર્વકનું ધ્યાન આપવામાં આવે છે.

ગાંધીવકુ, કઠોળ, ઘર-ગથ્થુ દવાઓ, હવન-પુજાની સામગ્રીઓ. સાડી-લુગડા, લગ્નની પ્રત્યેક જરૂરીયાત.

કન્ટ્રીના ઓરડરો સી. ઓ. ડી.થી મોકલાવવામાં આવશે.

નવ્વાણુંનું ચક્કર !

એક સાધારણ ગૃહસ્થ હતો, તે પોતાની પત્ની સાથે સુખેથી રહેતો હતો. તેની પાસે જમા થએલી પુંજી ન હતી. દરરોજ મજુરી કરી થોડા પૈસા કમાતો હતો. બે સમય નહીં તો પણ એક સમય સવાર અથવા સાંજે તેના ઘરમાં ચોકકસ ચુલો સળગતો હતો. પતિ-પત્નિ શાંતીથી રહેતાં હતાં. મહેનતનું કમાઈ તે ખાતો હતો તેથી તેને સંતોષ હતો. સંઘરવા ન તો પૈસા હતા ન તો બીજી જરૂરિયાત તરફ ધ્યાન હતું. તે પોતાની સ્થિતિથી સંતોષી અને પ્રસન્ન હતો.

તેના મહોલ્લામાં એક શેઠ રહેતા હતા. તેની પાસે ખૂબ ધન હતું, તો પણ તેની પાસે સુખ શાંતીનું નામ ન હતું. રોજ રોજ નવી નવી ચિંતા એ તેને ઘેર રહેતી હતી. જેટલા રૂપિયા મળતા હતા તેટલા પણ તેને ઓછા લાગતા હતા. અને તે રૂપિયા મેળવવાની નવી નવી તરકીબોના વિચારમાં દીવસ રાત આ પ્રમાણે કાઢતો હતો.

તેનું મન દુનીયાના એક ખુણેથી બીજા ખુણા સુધી દોડયાં કરતું હતું. જો બજારમાં ભાવ ઘટતા તો એવું લાગતું કે તેના ઉપર વિજળી પડી. કોઈ દિવસ વેચાણ ઓછું થતું તો શેઠ એવા શોકમાં ડુબી જતા હતા કે પોતાનો એકનો એક પુત્ર છેલ્લા શ્વાસ લઇ રહ્યો છે. તેથી એમ જણાય છે કે તેનું જીવન ઘોર અશાંતિમય હતું. ઘરમાં પૈસા હતા, પણ હૃદયમાં ગરીબી હતી.

શેઠ પોતાના પડોશી ગૃહસ્થને ગરીબીમાં પણ પોતાનાથી અધિક સ્વસ્થ અને પ્રસન્ન જોઇને ખુબજ આશ્ચર્ય પામતા હતા. તે પણ તેની જેમ નિશ્ચિંત રહેવાનું ઇચ્છતો હતો, પણ લાખ ઉપાય કરવા છતાં નિશ્ચિંત રહી શકતો ન હતો. એક દિવસ તેની પેઢી પર એક જ્ઞાની પુરૂષ આવ્યા. શેઠ જ્ઞાની મહાત્માઓનો સ્વાગત સત્કાર કરવાનું પણ ચુકતા ન હતા, કેમકે તેના પુર્વજોએ શીખવાડયું હતું કે આમ કરવાથી લક્ષ્મીજી પ્રસન્ન રહે છે. તેથી લક્ષ્મીજીને રીઝવવા માટે તેણે જ્ઞાનીનું સન્માન કર્યું. ખવરાવ્યા-પીવરાવ્યા બાદ શેઠજીએ તેને કહ્યું—મહાત્માજી, આપના ચરણોના પ્રતાપથી ભગવાને અમને બહુ ધન આપ્યું છે, તો પણ હું જાણતો નથી કે મારૂં ચિત્ત કેમ વ્યાકુળ રહે છે. એવું જણાય છે, જે મારી પાસે છે તે અત્યારે કંઇ નથી. મારાથી અધિક સુખી મારો પાડોશી છે, કે જે જન્મે ગરીબ છે. સમજાતું નથી કે તે આટલો કેમ નિશ્ચિંત રહે છે.

જ્ઞાની બોલ્યા—શેઠ, તે કંગાલ નથી, મનનો ધનિક છે, એટલે તે સુખી છે. તમારૂં મન પૈસાની નીચે દબાઇ ચુરા થઇ ગયું છે, તેથી તે વિખરાઇ ગએલ છે. તમને પૈસાની તૃષ્ણા વ્યાકુળ કરી રહી છે. તેની પાસે મુડી નથી તેથી તેને વધારવાની કે તેની રક્ષાની ચિંતાથી તે મુક્ત છે, કમાઇ-ખાઇને મોજથી રહે છે.

શેઠજી: તમારી વાત બહુ ઉંડી છે. ધન તો ચિંતાનું કારણ છે. તમે કહો છો કે ધન હોવાથી ચિંતા વધે છે એ વાત સમજવામાં આવતી નથી.

જ્ઞાની: ઠીક કહો છો. ઉંડી વાત સમજવામાં આવતી નથી. ધન સુખ દાયક ત્યારે હોય છે કે જ્યારે મન હાથમાં રહે. મન જ્યારે તેમાં ફસાઈ જાય છે ત્યારે તે નિર્બળ બની જાય છે. તમારા પડોશીને પણ આજ જરૂરિયાત વગરનું ધન મળી જાય તો તેનું સુખ તમારી જેમ નાશ પામશે, જેવી રીતે અધિક વરસાદથી ખેતરનું બીજ સડી જાય છે. તેનું મન પણ પોતાની ચિંતા છોડી ધનની પાછળ ભટકવા લાગશે.

શેઠજી: જ્ઞાનીજી હર્ષ શોકનું કારણ કોઇ બીજું છે.

જ્ઞાની: મારી વાતની પરીક્ષા કરો. શાંતીથી (૯૯) તે ગૃહસ્થના ઘરમાં ફેંકી દો અને જુઓ પછી શું થાય છે. શેઠજીએ જ્ઞાનીની વાત માની. રાતમાં તેમણે શાંતિથી (૯૯) ની એક થેલી પડોશીના આંગણામાં નાખી. બીજે દિવસે સાંજે જોયું તો ગૃહસ્થને ત્યાં ચુલો પણ ન સળગ્યો. શેઠજી તેનું રહસ્ય ન સમજી શકયા. તે વિચારતો હતો કે તે દિવસે ગૃહસ્થના ઘરમાં પુરીઓ બનશે અને ઘીનો દીવો પ્રગટશે એ વિચિત્ર વાત છે કે આ પડોશીને ત્યાં ખાવાનું બન્યું નથી. તેનું શું કારણ છે? જણાય છે કે એ લોકો કોઇ ભોજનાલયમાં ખાશે. જ્ઞાની ની, જ્ઞાનચક્ષુથી તેનો ભેદ જુઓ તો!

જ્ઞાનીએ કહ્યું: ચાલો તે ગૃહસ્થને પુછો, તે સાચેસાચું બધું જણાવી દેશે.

બન્ને તે ગરીબ ગૃહસ્થ પાસે ગયા. તે બેઠો બેઠો રૂપિયા ગણી રહ્યો હતો. તેની પાસે જઇ શેઠજી બોલ્યા-કહો ભાઇ, આજ ઉદાસ કેમ છો? જુઓ આ સમેરૂ પર્વતના મહાત્મા આવ્યા છે. ઘરમાંથી કંઇ થોડું ખાવાનું તો બનાવી લાવો.

ગૃહસ્થ મોઢું હલાવી બોલ્યા. શેઠજી, આજ તો ઘરમાં કંઇ ખાવાનું નથી.

શેઠજી: કેવી વાતો કરો છો? તમારે ત્યાં તો આ વખતે રોજ રસોઇ બની જતી હતી. આજ કોઇ વ્રત છે કે શું?

ગૃહસ્થ—હા. વ્રત સમજો.

તેની વાત સાંભળી જ્ઞાની પુરૂષ બોલ્યા—ભાઇ, આજે કોનું વ્રત છે? જાણવા મળે છે કે તમારા ઉપર કોઇ સંકટ આવ્યું છે, જેનું કારણ તું એટલો ઉદાસ અને ખાવા-પીવાનું છોડી બેઠો છો. સાચું કહે, અમે તમને મદદ કરીશું.

ગૃહસ્થે કહ્યું—મહારાજ, સંકટ જેવું કંઇ નથી. મારા ભાગ્યનો ઉદય થયો છે. ભગવાને (૯૯) દીધા છે. અત્યારે ઇચ્છું છું કે કેવી રીતે ૧૦૦) પૂરા થાય, કે જેથી મારી પાસે એક પુંજી ભેગી થાય.

જ્ઞાની—તો તો તમારે પ્રસન્ન થઇ આજે મિત્રોની સાથે ભોજન કરવું જોઇએ.

ગૃહસ્થ—સાથે ભોજન! અરે તો તો ૯૯ ના ૯ રહેશે. અમે તો વિચાર કર્યો છે કે દરેક ત્રીજા દિવસે ઉપવાસ કરી ૧૫-૨૦ દિવસમાં ૧) બચાવીશું. આ રીતે ૧૦૦) પૂરા થશે. તેથી આજ ઘરમાં ખાવાનું નથી બન્યું. આજની કમાઇના ચાર આના બચાવી મેં આ થેલીમાં નાખ્યા છે.

જ્ઞાની:—તો આ વખતે તું બેઠો બેઠો શું કરી રહ્યો છે?

ગૃહસ્થ—કંઇ નહીં, રૂપિયા વારંવાર ગણી જોઇ રહ્યો છું કે અહીંતહીં પડી ગયો નથી ને! તેને કોઇ સુરક્ષિત સ્થાનમાં રાખવાની ચિંતા છે.

જ્ઞાની શેઠને લઇ પાછા આવ્યા. પેઢી પર પહોંચી તે બોલ્યા—શેઠ, જોયું તમે? તે બિચારો નવાણુંના ચકકરમાં પડી ગયો છે.

શેઠજી:—પણ તે ૧૫ દિવસ બાદ ફરી પહેલાં જેવો બની જશે, પણ તે ૧૦૦) ની ઇચ્છા રાખે છે.

જ્ઞાની:—૧૦૦) ની પછી તે ૧૦૦૦) ની ઇચ્છા કરશે. ત્યારબાદ લાખ કરોડની તૃષ્ણામાં પાગલ બની દોડશે. અત્યારે તેને ચેન કયાં છે? તે તો પૈસાની માયામાં ફસાઇ ગયો છે.

શેઠ પોતાની અશાંતીનું કારણ સમજી ગયો.

નવાં પુસ્તકો

લોક ભારત. નાનાભાઇ ભટ્ટ મહાભારતના ૧૨ પાત્રોની જુદી જુદી બાર પુસ્તીકાઓનો સેટ ૧૩ ૬
દીપ નિર્વાણ (દર્શક) ૭ ૦
પુણ્ય પરવાર્યું નથી ૫ ૬
મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ
'Indian Opinion', P. Bag,
Phoenix, Natal.

બે અઠવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રીસ્તી ૧૯૫૪ ડીસેમ્બર	હીંદુ ૨૦૧૧ માગશર	મુસલમાન ૧૩૭૪ હીજરી રબીઉલ-આખર	પારસી ૧૩૨૪ તીર	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.	ધાર્મીક તહેવારો-ઉત્સવો.
શુક્ર	૩	સુદ ૮	૬	૩	૪-૪૫	૬-૪૩	
શની	૪	,, ૯	૭	૪	૪-૪૫	૬-૪૩	
રવી	૫	,, ૧૦	૮	૫	૪-૪૫	૬-૪૩	
સોમ	૬	,, ૧૧	૯	૬	૪-૪૪	૬-૪૪	
મંગળ	૭	,, ૧૨	૧૦	૭	૪-૪૪	૬-૪૪	
બુધ	૮	,, ૧૩	૧૧	૮	૪-૪૪	૬-૪૪	
ગુરૂ	૯	,, ૧૪ ૩૦	૧૨	૯	૪-૪૩	૬-૪૫	
શુક્ર	૧૦	,, ૧	૧૩	૧૦	૪-૪૩	૬-૪૫	
શની	૧૧	વદ ૨	૧૪	૧૧	૪-૪૩	૬-૪૫	
રવી	૧૨	,, ૩	૧૫	૧૨	૪-૪૨	૬-૪૬	
સોમ	૧૩	,, ૪	૧૬	૧૩	૪-૪૨	૬ ૪૬	
મંગળ	૧૪	,, ૫	૧૭	૧૪	૪-૪૨	૬-૪૬	
બુધ	૧૫	,, ૬	૧૮	૧૫	૪-૪૧	૬-૪૭	
ગુરૂ	૧૬	,, ૭	૧૯	૧૬	૪-૪૧	૬-૪૭	

વિવિધ ખબરો

ગુજરાતના સાહિત્યકાર આફ્રિકાની મુલાકાતે

બ્રોકનહીલ (નોર્ધર્ન રોડેસીયા) થી એક ખબરપત્રી લખી જણાવે છે કે: ગુજરાતના જાણીતા સાહિત્યકાર, ગાંડીવ બાળપાક્ષિકના તંત્રી અને ગાંડીવ સાહિત્ય મંદીર સુરતના સ્થાપક શ્રી નટવરલાલ માલવી (ત્રીમાવાળા) હાલમાં ઉત્તર રોડેશીયાના પ્રવાસે આવ્યા છે. ગઇ સાલ તેમણે પુર્વ આફ્રીકાના કેનીયા, યુગાન્ડા, ટાંગાનિકા ઝાંઝીબાર તથા મધ્યના ન્યાસાલેન્ડ દેશોનો પ્રવાસ કર્યો હતો અને જુદા જુદા વિષયો પર વ્યાખ્યાનો આપી ગુજરાતી સાહિત્યનો પ્રચાર કર્યો હતો. આ સાલ બીજી સફરમાં તેમણે એજ રીતે એડન, સમગ્ર સુદાન દેશ તથા ઇથિયોપિયા દેશોનો પ્રવાસ કર્યો છે અને તે પછી ન્ડોલા નગરમાં આવી પહોંચ્યા હતા. બેસતા વરસને દિવસે તેમણે પોતાનાં વ્યાખ્યાનોની શરૂઆત કરી હતી અને ઇન્ડિઅન એસોસીએશનના આશરે તેમણે ન્ડોલામાં પ્રવચનો કર્યાં હતાં. તે પછી તેઓ લુઆન્સ્યા ગયા હતા ને ત્યાં પણ અનેક વિષયો પર વ્યાખ્યાનો આપ્યાં હતાં, હાલ તેઓ બ્રોકનહીલ પધાર્યા છે અને અત્રે પહેલે દીવસે તા. ૧૧ નવેમ્બરે હીંદુ સમાજના આશરા હેઠળ 'આપણી સંસ્કૃતિ' પર પ્રવચન કર્યું હતું. એજ સંસ્થાના આશરા હેઠળ તા. ૧૨ અને ૧૩ નવેમ્બરના રોજ 'બાળકોનું ઘડતર' અને 'આપણા સામાજીક કોયડાઓ' એ વિષયો પર વ્યાખ્યાનો આપ્યાં હતાં. પ્રવચનોને અંતે પ્રશ્નોત્તરી રખાઇ હતી અને પુષ્કળ સવાલોના જવાબો આપી તેમણે શ્રોતાજનોને સંતુષ્ટ કર્યાં હતા. વધુમાં પ્રત્યેક નગરની શાળામાં જઇ તેમણે બાળકો સમક્ષ સ્વરચિત વિનોદી બાળગીતો સંભળાવ્યાં હતાં તથા વાર્તા, ઉખાણા, કોયડા આદિ વિષયોથી બાળકોને જ્ઞાન સાથે ગમત પીરસ્યાં હતાં. તા. ૧૫-૧૧-૫૪ના રોજ તેઓ લુસાકા ઉપડી ગયા છે. શ્રી માલવીના પ્રવાસથી ગુજરાતી સાહિત્ય પ્રત્યે ખુબ જાગૃતિ આ બધા પ્રદેશોમાં આવી છે. શ્રી માલવી આજ રીતે જગતમાંની બધી જ ગુજરાતી વસાહતોનો પ્રવાસ કરવા ધારે છે એમ અમારી જાણમાં આવ્યું છે.

સ્વર્ગસ્થ શ્રી એચ. કે ગોકળ

સ્વર્ગસ્થ શ્રી એચ. કે. ગોકળની દહનક્રીયા મંગળવારે સવારે ૧૧ વાગે પ્યામર્ફન્ટીનના સ્મશાનમાં થઇ હતી. સ્મશાન યાત્રામાં જોહાનીસબર્ગના જાણીતા વેપારીઓ ઉપરાંત જનતાએ તેમજ ડરબન, પ્રીટોરીયા, લ્યુઇટ્રીખાર્ટ, લોરેંકો માકિવસ ઇત્યાદિ સ્થળોએથી ઘણા ભાઇઓએ હાજરી આપી હતી. અને યુરોપીયનો તેમજ હીંદીઓ તરફથી અનેક પુષ્પાંજલીઓ અર્પવામાં આવી હતી.

આભાર

પોતાના પિતાશ્રીના દુ:ખદ અકાળ અવસાનમાં જે જે ભાઇઓએ યુનીયન તેમજ યુનીયનની બહારથી તારો, ટેલીફોન દ્વારા તેમજ જાતે હાજર થઇ દિલસોજી દાખવેલી છે. તેમજ પુષ્પાંજલીઓ મોકલેલી છે તેઓ સર્વનો શ્રી ધીરૂભાઇ પોતાની વતી, પોતાના માતુશ્રી વતી તેમજ સર્વ કુટુમ્બીજનો વતિ આ પત્રદ્વારા અંતઃકરણથી આભાર માને છે.

એશીયાનું પુનરૂત્થાન

હીંદના નાયબ રાષ્ટ્રપતિ ડો. સર્વપલ્લિ રાધાકૃષ્ણને, ગયા માસની શરૂઆતમાં રીયો-ડી-જીનેરો ખાતે બ્રાઝીલીયન ચેમ્બર ઓફ ડેપ્યુટીઝ સમક્ષ ભાષણ કરતાં કહ્યું હતું કે, મારા મત પ્રમાણે ગત વિશ્વયુધ્ધનું સૌથી ટકી રહેનારૂં પરિણામ આવેલું હોય તો તે એકસીસ રાજ્યોની હારનું નહિ પરંતુ એશીયાના પુનરૂત્થાનનું છે. એશીયાના દેશો આજે પોતાનું જીવનનું ધોરણ ઉન્નત કરવા મથી રહ્યાં છે, હીંદ પણ આ દિશાએ ખુબ આગળ વધી રહ્યું છે.

છેલ્લી ચુંટણીનો અને હીંદમાં લોકશાસન પદ્ધતિથી સ્થપાએલ પ્રજા સત્તાક રાજ્યનો ઉલ્લેખ કરી તેમણે કહ્યું કે "આનાથી તો માત્ર રાજકીય સ્વતંત્રતા હાંસલ થઇ છે જે જાતે સાધ્ય વસ્તુ નથી પરંતુ સામાજીક અને આર્થીક વિકાસને માટે સાધન છે." વધુમાં તેમણે કહ્યું કે, "આપણી ફરજ પ્રજાનો આર્થીક ધોરણ ઉન્નત કરવાની છે. પરંતુ એ ધોરણ લોકશાસન અને શાંતીના સાધનો વડે ઉન્નત થવાં જોઇએ. આ ક્ષેત્રમાં સાધનો સાધ્યના જેટલાં જ અગત્યના ગણાવા જોઇએ."

ડો. રાધાકૃષ્ણને વધુમાં કહ્યું કે, "આંતરરાષ્ટ્રિય ક્ષેત્રમાં પણ હીંદ સવાલોનો ઉકેલ લાવવાને આજ સિદ્ધાંતોનો પ્રયોગ કરી રહ્યું છે. જગતને જો આનંદજનક સ્થળ બનાવવું હોય તો સમજવું જોઇએ કે તે શાંતી ભરી રીતે, એક બીજાનું દ્રષ્ટિબીંદુ સમજીને અને ધીરજથી થઇ શકશે, નહિ કે તિરસ્કાર, હીંસા અને તંગ સ્થિતિ વધારવાથી.

વર્તમાન ભારતના ત્રણ આરાધ્ય દેવતાઓ!

રેલસંકટે ભારતને દુ:ખી તો ખુબ કર્યું, પણ એ નિમિત્તે એણે આમ પ્રજા અને સરકાર બન્નેને સ્વદરજાનું ભાન પણ કરાવ્યું. ફાળો તો ધારવા કરતાં ખુબ થઇ રહ્યો છે; ને થશે. ખુબી એ છે કે ફાળામાંય ભારતના ત્રણ આરાધ્ય દેવતા કયા? તેનું તાજું દર્શન સૌને લાધ્યું. જે દિવસે સિનેમા જગતના તરિક તારિકા ભાઇ બહેનો નીકળી પડયાં, તે દિવસે મુંબઇનો જનમહેરામણ પણ છલકી ઉઠયો. કોઇએ નોટો અને કોઇએ ચેકો તો કોઇએ ઘરેણાં અને પૈસાનો વરસાદ વરસાવ્યો. કપડાં અને સામાનનો તો પાર જ ન રહ્યો. ખટારાઓ ટાંચા પડયા. હજુ ગણી શકાતું નથી એટલું મળ્યું. ગરીબ તવંગરો સૌ વરસ્યા. 'તુમ્હારે હેં, તુમસે દાન માંગતે હેં.' એવાં પાટિયાંઓએ તો કમાલ કરી. આવા આરાધ્ય દેવોને હાથો હાથ દાન આપનારાંઓએ દેવચરણસ્પર્શ—જેવી મોજ માણી હશે! મુંબઇની ભક્તિ કયાં છે, તેય આથી જણાઇ રહ્યું. શ્રી રાજકપુર તો બોલ્યા વિના રહી પણ ન શકયા. 'અમારી લોકપ્રિયતાનો આ જવાબ છે.' કસબાઓમાં અહીં જોઉં છું, તો સરકારીતંત્રના અમલદારો કસબાના આરાધ્ય દેવો તરીકે આ પ્રસંગે આગળ આવતા જણાયા. ગામડાંઓમાં તો બહુ ઓછે સ્થળે રેલસંકટનાં ઉઘરાણાંઓ થયાં છે, પણ તેમના આરાધ્ય દેવતાઓ કથા-કીર્તનકારો હોય છે, એમ જણાયા વિના રહેતું નથી.

સારાંશ કે "મોટાં શહેરો લોકોનાં દાસ છે. કસબાઓ સત્તાનાં દાસ છે અને ગામડાંઓ અંધશ્રદ્ધાનાં દાસ છે." અંલબત અંધશ્રદ્ધામાં સદ્ધર્મનું દિશા પુરાઇ જાય તો ગામડાંઓ જ ભારતને તારી શકે તેમ છે. એથી જ મને ખાતરી રહે છે કે કસબાઓને તથા શહેરોને ગામડાંઓ જરૂર પ્રકાશ પુરૂ પાડશે.

—'વિશ્વવાત્સલ્ય'માં સંતબાલજી

—પ્રીટોરીયાના બીશપ રાઇટ રેવરન્ડ આર. સેલ્બી ટેલરે જાહેર કર્યું છે કે પોતાના ચર્ચના અંકુશ હેઠળની જે સ્કુલો તેઓ સરકારને પાંચ વર્ષના લીસપર આપશે. એ લીસ બન્ને પક્ષ છ મહિનાની નોટીસથી પુરૂં કરી સ્કુલની બહારના વખતમાં મકાનોનો ઉપયોગ કરવાનો હક ચર્ચ પોતાને હસ્તક રાખશે.

૧૧ પુસ્તકોનો સેટ

આ સેટમાં વિવિધ પુસ્તકો તમોને વાંચવા મળશે. પુસ્તકો મોટાઓ માટે છે.

કીમત ફકત પા. ૧-૧૯-૦.

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ

'Indian Opinion'
P. Bag,
Phoenix, Natal.

નવલ કથાઓ

માનવી ખંડીયેરો (એક રક્ત પિત્તીની આત્મ કથા)	૬	૦
મઝધાર (અંધ લેખીકા હેલન કેલરના પુસ્તકનો અનુવાદ)	૬	૦
લોક ભાગવત (નાનાભાઈ ભટ્ટ કૃત) શ્રીમદભાગવતની કથાઓ	૧૧	૦
કીમીયાગારો (૧૮ મહાન નરનારીઓનો ટુંક પરીચય) યશોધર મહેતા	૬	૦
સર્જાતા હઈયા (નવલભાઈ શાહ) જ્ઞાન સાથે આનંદ આપતી નવલ કથા	૭	૬
નંદવાયલા હઇયા (પુષ્કર ચંદરવાકર)	૭	૬
માનવીનિ ભવાઇ (પન્નાલાલ પટેલ)	૧૪	૦

બાળ સાહિત્ય

મદલં અને બાદરુ (રમુજી વાર્તા)	૧	૬
કીંગ કોંગ એખ સાહસથી ભરપુર બાળ વાર્તા	૩	૦

વાંચવા લાયક સાહિત્ય

ઝેરતો પીધા છે જાણી જાણી (દર્શક)	૫	૦
ગીતા પ્રવચન (વિનોબા ભાવે)	૩	૦
ગો સેવા (ગાંધીજી)	૨	૦
રામકૃષ્ણ ઉપનીષદ (રાજાજી)	૨	૦

'INDIAN OPINION'
P. Bag,
Phoenix, Natal.

જ્ઞાન મેળવવા લાયક પુસ્તકો

ગીતા બોધની ,, ,,	૧	૩
કેળવણી વિકાસ (કી. મશરૂવાળા)	૩	૦
સ્ત્રી પુ. મર્યાદા ,, ,,	૪	૬
સમુળી ક્રાંતી ,, ,,	૪	૦
કેળવણી વડે ક્રાંતી	૭	૬
પૂર્વ આફ્રીકાની સફર (કાકા કાલેલકર)	૭	૬
મારી જીવન કથા (નેહરૂ)	૧૫	૦
કલકી અને સંસ્કૃતીનું ભાવી (રાધા કૃષ્ણન)	૧	૦
સરદાર વલ્લભભાઇ ભાગ ૧	૧૩	૦
સરદારનાં ભાષણો	૧૨	૦
એક ધર્મ યુદ્ધ (અમદાવાદનો મજુરોની લડતનો ઇતિહાસ)	૧	૩
ગ્રામ્ય વિદ્યાપીઠ (શીક્ષકો માટે)	૧	૦
શ્રાદ્ધના તેર દિવસ	૧	૦
ધર્મ મંથન	૫	૦
જીવન શોધન	૮	૦

Obtainable from:

'Indian Opinion'

P. Bag, Phoenix,

Natal.

નવલ કથાઓ

સારા સારા લેખકોનું સુંદર સાહીત્ય

કપાલ કુંડલા (બંકીમ ચંદ્ર)	૬	૬
નવલીકાઓ (મેઘાણી)	૬	૬
મઝેલાંજીલ (પ્ર. પટેલ)	૭	૦
સોરઠી ગાથા ૪	૬	૬
દેવદાસ (શરદબાબુ)	૫	૦
ઘરે બાહીરે ,,	૬	૦
મેઘ બીંદુ	૭	૦
ત્રણુ અરધુ બે	૪	૦
ઉભી વાટ	૮	૬
ઉન્નયન	૭	૦
કલાની સહચરી	૫	૦
દોન ક્વીક	૬	૦
ખરૂઆ બાપુ	૭	૬
કઉંચ વધ	૧૦	૬
અખુખુટ ધારા	૯	૬
શહીદોનો સંદેશ (આયરલેન્ડના શહીદ)	૪	૦
કરૂણા દેવી (સાને ગુરૂજી)	૨	૩
રામના રખોપા સાને ગુરૂજી	૧૦	૦

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ:

'Indian Opinion' P. Bag.,

Phoenix, Natal.

ગાંધી સાહિત્ય

પાયાની કેળવણી (ગાંધીજી)	૩	૦
અમારા બા (કસ્તુરબા ગાંધી)	૩	૦
ગાંધીજીનો સરકાર સાથે પત્રવ્યવહાર	૩	૦
બાપુની સેવામાં	૬	૦
અસહકારનો વિચાર	૧	૦
ગાંધીજી (એક અધ્યયન)	૧૦	૦
કસ્તુરબા સ્મારક અંક—('ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન')	૧	૬
ગાંધી સ્મારક અંક	૨	૦
બાપુના—બા ને પત્રો (કસ્તુરબા પર લખાયલા પત્રો)	૨	૬
ટાઇફોઈડ	૧	૬
નળ આખ્યાન	[illegible]	૬
મારી જીવન કથા (ભારતના રાષ્ટ્રપતી રાજેન્દ્રપ્રસાદ)	૧૫	૦
હીંદનો કોમી ત્રીકોણ (કોમવાદ વિષે લખેલું)	૬	૦
આરોગ્યની ચાવી	૧	૬

Obtainable from

"Indian Opinion"

P. Bag,

Phoenix, Natal.

ગાંધી સાહીત્ય

દ. આ. નો ઈતીહાસ		૭	૬
મહાદેવ દેશાઇનું જીવન ચરીત્ર		૨	૩
મહાદેવ દેશાઈની ડાયરી	ભા. ૧	૧૦	૦
,, ,, ,,	ભા. ૨	૧૨	૦
,, ,, ,,	ભા. ૩	૧૧	૬
,, ,, ,,	ભા. ૪	૮	૦
,, ,, ,,	ભા. ૫	૧૬	૦
બાપુની કારાવાસની કહાણી		૧૫	૦
હસ્ત લીખીત હીંદ સ્વરાજ્ય		૫	૦
આત્મ કથા (ગાંધીજી)		૭	૬
ગાંધીજીની સંક્ષીપ્ત આત્મ કથા		૨	૬
બાપુની ઝાંખી (કાકા કાલેલકર)		૩	૦
રામ નામ (ગાંધીજી)		૨	૦
બાપુ મારી મા (મનુ ગાંધી)		૨	૬
બાપુના પત્રો: (આશ્રમની બેનો ઉપર)		૨	૬
બાપુની પ્રસાદી		૫	૦
ગાંધીજી અને સામ્યવાદ (કી. મશરૂવાળા)		૩	૦
નીતી નાશને માર્ગે (ગાંધીજી)		૨	૦
અનાસક્તી યોગ (ગાંધીજીએ ગીતાજીનો કરેલો અનુવાદ)		૧	૬
ધર્માત્મા ગોખલે (ગાંધીજી)		૧	૬
આશ્રમ ભજનાવલી		૧	૦

Obtainable from:

'Indian Opinion'

P. Bag, Phoenix,

Natal.

દીવાળી બાદ મળેલા નવીન પુસ્તકો

ભાવમાં ખાસ ઘટાડો કરવામાં આવ્યો છે. વ્હેલો તે પ્હેલો.

	શી.	પે.
(૧) ચરિત્ર રત્નો ભાગ. ૧-૨	૨૨	૬
(૨) રસીલાનું રસોડું	૧૩	-૬
(૩) ભગવદ્‌ગીતા	૪	૯
(૪) નવગ્રહ વિધાન (ગ્રહોની શાન્તી માટે)	૪	૯
(૫) સોળ સોમવારની કથા	૨	૬
(૬) શીવ પાર્વતીની પ્લાસ્ટર કાસ્ટ મુર્તી (વ્રતને માટે)	૧૫	૬
(૭) સત્યનારાયણની કથા	૨	૬
(૮) ચંડી પાઠ	૫	-૬
(૯) દેવ દેવીઓનો આરતી ચાર્ટ (હિંદીમાં)	૩	૯
(૧૦) નકશાઓ, હીંદુસ્તાન અને પાકીસ્તાન છુટા નકશાઓ	૫	૦
(૧૧) નાની નાની નવલીકાઓ પાંચનો સેટ	૧૦	૬

ચમકતી ચંદા, મન્દુલાલા, મારી પાડોશણ, ચતુરભાભીના પરાક્રમો, સાહસ કથા, બુદ્ધી સાગર, ગગો પરણાવ્યો વિગેરે.

Obtainable from:

BHARAT MUSIC SALOON AND BOOKSELLERS
(Corner Grey & Lorne Streets)
286 Grey Street,
Phone: 26070.
DURBAN.

છેલ્લામાં છેલ્લી હિંદુસ્તાની રેકોર્ડો

			પા.	શી.	પે.
અનારકાલી	૬	રેકોર્ડો	૨	૬	૬
આન	૫	,,	૧	૧૮	૯
સગાઈ	૫	,,	૧	૧૮	૯
સંગીત	૫	,,	૧	૧૮	૯
તરાના	૫	,,	૧	૧૮	૯
એલાન	૫	,,	૧	૧૮	૯
અન્દાઝ	૫	,,	૧	૧૮	૯
અવારા	૫	,,	૧	૧૮	૯
સાકી	૫	,,	૧	૧૮	૯
પુનમ	૪	,,	૧	૧૧	૦
સુહાગન	૪	,,	૧	૧૧	૦
અનહોની	૩	,,	૧	૩	૩
નવજવાન	૩	,,	૧	૩	૩

નીચેની કવાલીની રેકોર્ડોનો અમારી પાસે મોટો સ્ટોક છે: પંકજ, મલીક, કાંચવાળા, શેખલાલ, ઈસ્માઈલ આઝાદ, યુસુફ આઝાદ, કલાન ખાન, તલાટ માહમુદ, ઈબ્રાહીમ ઈકબાલ વિગેરે.

સીંગલ રેકોર્ડોની કીંમત શી. ૭-૯ પોસ્ટેજ અને પેકીંગ જુદું.

આખાં યુનીયન અને રોડેસીયાથી C.O.D. ના ઓર્ડરો સ્વિકારવામાં આવશે.

પોરચુગીઝ ઈસ્ટ આફ્રિકાથી કેશનાજ ઓર્ડરો સ્વિકારવામાં આવશે.

અમે અંગ્રેજી ફીલ્મ ઈન્ડિયાના એજન્ટ છીએ. છુટક નકલની કીંમત શી. ૭-૬ પોસ્ટેજ સાથે. વાર્ષીક લવાજમ પોસ્ટેજ સાથે પા. ૪-૦-૦.

આઝાદ કે કે,

૧૧ કોર્ટ સ્ટ્રીટ—પહેલે માળ, જોહાનીસબર્ગ.
પી. ઓ. બોક્સ ૩૩૭૬ ટેલીફોન: ૩૩૮૫૮૩.

K.M. Lodhia & Co.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

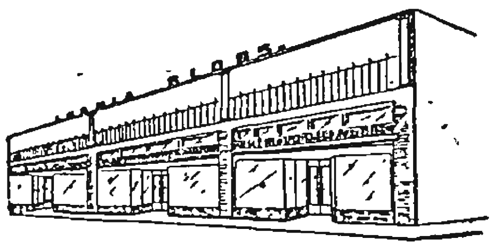

22 ct Jewellery made to order in latest designs

બાવિસ કેરેટ

સોનાના દાગીના ખાસ અમારી જાતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયેલું કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીયે છીએ.

નેકલેસ, જુદી જુદી ડીઝાઈનની બંગડી અછોડા, સાડીની પીન, વીટી બકલ્સ એરીંગ વીગેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

સોપારી સાથે ખાવાના પાન

પાનનો ઓર્ડર મોકલતી વખતે ઉગાડનાર ને પરબારૂં લખતાં નહિ ચુકશો.

કોઈ પણ જાતના અને કોઇ પણ જથામાં હોલસેલ ભાવે.

આખું વર્ષ પુરા પાડીશું.

અજમાવી ખાત્રી કરી જુઓ.

નીચેના શીરનામે લખવાનું નહિ ચુકશો:

COTTON LANDS BETEL LEAVES GROWERS CO.,
P. O. Box 7,
VERULAM, NATAL.

બર્ગલરપ્રુફની ફોલ્ડીંગ ગેટો

તમારી દુકાનના બારણા તથા બારી પર એવી રીતે ગોઠવી આપીએ છીએ કે ઉઘાડતી વખતે એક બાજુ ઉપર ખસેડી મુકાય.

એ સિવાય બર્ગલરપ્રુફ સ્ક્રીન, મોટર ટ્રીમીંગ, સીટ રીપેર, સીટ કવર, અપહોલ્સ્ટરીંગનું કામ કરીએ છીએ.

વધુ વિગત માટે મળો:

ભીખાભાઇ ગોપાળ (કસ્બાવારા)
110 Frederick Street,
Johannesburg.